БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

20-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 159 (4875).

14 АВГУСТ СЕШАНБА 1973 ЙИЛ.

Баҳоси 2 тийин.

◆ ЯНГИЙЎЛ районидаги «Интернационал» колхозида ғўза парвариши қизғин давом эттирилмоқда. Колхознинг Шоҳзода Салимов бошлиқ бригада аъзолари бу йил гектаридан 40 центнерлик хирмон кўтариш учун курашмоқдалар. Суратда: (чапдан) бригада бошлиғи Ш. САЛИМОВ ва участка мудири Х. НОРОВ ўртоқлар ғўза ҳосилини кўздан кечирмоқдалар.

А. Абалян фотоси.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

КПСС Марказий Комитети капитал маблағлар самарадорлигини ошириш ва ишлаб чиқариш қувватларини ишга тушириш муддатларини қисқартириш тўғрисида КПСС Марказий Комитети 1972 йил декабрь Пленумининг кўрсатмаларини бажариш соҳасида СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги қандай иш олиб бораётганлиги ҳақидаги масалани кўриб чиқди.

Қабул қилинган қарорда бундай деб таъкидланади: КПСС XXIV съезди ва Марказий Комитети Пленумлари қарорлари асосида мамлакатда мелиорациялашнинг партия ишлаб чиққан кенг программаси амалга оширилмоқда. Марказий Комитетнинг 1966 йил май Пленумидан кейин ўтган вақт ичида 7,1 миллион гектар янги суғориладиган ва захи қочирилган ерлар фойдаланишга топширилди, сув хўжалиги ташкилотларининг қуввати 2,5 баравар ошди. Қурилиш индустриясининг йирик корхоналари барпо этилди. Мелиорация машиналари парки, икки баравар кўпайди. Ҳозир сув хўжалиги ташкилотларида бир миллиондан ортиқ ишчи ва мутахассис ишлаб турибди. 1973 йилда мелиорация ишларининг суръати анча ортади.

СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, маҳаллий партия ва совет органлари капитал маблағлардан фойдаланишни яхшилаш ва ишлаб чиқариш қувватларини ишга туширишни жадаллаштириш тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг 1972 йил декабрь Пленуми кўрсатмаларини бажариш юзасидан муайян иш қилмоқдалар. Капитал маблағларни қурилиши сурилган объектларга тўплаш мақсадида янгидан бошлаб юбориладиган қурилишлар сони анча қисқартирилди. Қурғоқчилик ғаллакор районларида, айниқса Поволжьеда мелиорация ишлари кучайтириб юборилди, пахта етиштириш учун суғориш системалари, шоли инженерлик системаларини қуриш ва суғориладиган, ўт экиладиган яйловлар барпо этиш суръатлари жадаллаштирилмоқда.

Шу билан бирга, КПСС Марказий Комитети таъкидлаб ўтдики, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги капитал қурилиш самарадорлигини ошириш имкониятларидан ҳали ҳам тўла даражада фойдаланмаяпти. Министрлик коллегияси ишлаб чиқариш қувватларини ва асосий фондларни ишга туширишни жадаллаштириш тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг талабларини бажариш юзасидан тегишли ташкилотчилик ишини кучайтириб юборгани йўқ. Маблағларни ва моддий ресурсларни кўпдан-кўп объектларга сочиб юборишга ҳали ҳам йўл қўйилмоқда, чала қурилишлар сони кўпайиб бормоқда. Энг муҳим қурилишларда қурилиш ишларини ташкил этиш даражасини оширишга эътибор берилмаяпти. Бир неча объектларни қуриш ҳаддан ташқари чўзиб юборилмоқда. Ишга тушириладиган қурилишларда иш суст ташкил қилинмоқда. Ишлаб чиқариш базасини барпо этиш орқада қолмоқда.

Министрлик янги суғориладиган ва захи қочирилган ерларни йил охирида топширишдан иборат нотўғри практикани бартараф қилишга эришгани йўқ. Бу — штурмчиликка, кўпинча эса объектларни чалалигича топширишга олиб келади. Мелиорация ишларининг сифати паст бўлиши ҳолларига барҳам берилгани йўқ. Қурилишда ишларнинг комплекс бўлиши таъминланмаётир, қурилиш ишларини ниҳоясига етказиш билан қишлоқ хўжалик экинларини экиш учун ердан фойдаланиш ўртасида узилишга йўл қўйилмоқда. Лойиҳалашда хато ва янглишишларга йўл қўйилмоқда.

Кўпгина сув хўжалиги ташкилотларида меҳнат маданиятини ошириш учун, бинокорлик материалларини тежаш ва асосий фондлардан олинадиган самарани кўпайтириш учун тегишли кураш олиб бориш ташкил қилинмаган. Техникадан фойдаланишда жиддий камчиликлар бор, техника тараққиёти ютуқлари, ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг илғор методлари секин жорий қилинмоқда. Бу эса меҳнат унумдорлигининг ўсишига ва мелиорация қурилишида сифат кўрсаткичларини яхшилашга тўғоноқ бўлмоқда. Қурилишни бошқаришни такомиллаштириш юзасидан тегишли чоралар кўрилмаяпти. Ишлаб чиқаришни концентрациялаш, қурилиш ташкилотларини ихтисослаштириш ва майда бўлинмаларни йириклаштириш иши суст олиб борилмоқда.

СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги ташкилотлари суғориладиган ҳамда захи қочирилган ерлардан ҳали ҳам ёмон фойдаланишга йўл қўймоқдалар. Баъзи колхоз ва совхозлар ана шу ерлардан кам ҳосил олаётганликларига кўпинча тоқат қилиб келмоқдалар. Ўзлаштириш учун давлат кўплаб маблағ сарфлаётган мелиорация қилинган ерлардан бундай фойдаланиш, деб таъкидланади қарорда, исрофгарчиликдан бошқа нарса эмас.

(Давоми 2-бетда)

ҚИРҚБЕШ ЦЕНТНЕРЧИЛАР

Янгийўл районидаги «Ленинизм» колхозининг А. Абдумаров бошлиқ бригада аъзолари 125 гектар ерда ишлаб юқори марраларни кўзламоқдалар.

— Бизнинг ниятимиз 45 центнердан ҳосил олиш. Бунинг учун етарли миқдорда кўчатимиз бор. Ана шу ҳосилни қўлга киритиш учун августни зарбдор ой деб эълон қилдик. Бу ойда ҳамма баравар якдил бўлиб дала ишларида қагнашяпти. Сувчиларимиздан Р. Элатов билан С. Мадалиевлар бир ярим-икки гектарга етказиб сув тарамоқдалар. Механизаторлардан А. Тиллаев, О. Тошбоев, колхозчилардан О. Нурбердиева, Т. Мелибоевалар меҳнатда ҳаммага ўрнак бўлмоқдалар, — дейди бригада бошлиғи Абдумаров.

О. ҲАЙДАРОВ.

ТЕРИМГА ҚАНДАЙ ТАЙЁРЛАНЯПМИЗ

Деҳқонларнинг иши жуда қизғин пайт. Бир томонда ғўза парваришини сира бўшаштирмай давом эттириш, беда ўриш, силос тайёрлаш, пахта йиғим-теримига тайёргарлик кўриш, техника ремонтини тезлаштириш, йўлларни тузатиш сингари бир-биридан зарур вазифалар қаторлашиб турипти.

Бизнинг хўжалигимизда асосий ва ҳал қилувчи тармоқ пахтачиликдир. Колхозчиларимиз 2000 гектар майдонда пахта етиштирмоқдалар. Ана шу шу ерларнинг ҳар гектаридан 25 ўрнига 35 центнердан ҳосил оламиз, 7000 тонналик хирмон кўтарамиз, деб ваъда берганмиз. Ана шу ваъдага вафо қилиш учун азамат колхозчиларимиз ҳар қачонгидан ҳам уюшқоқлик билан астойдил меҳнат қилаётирлар. Зўр иштиёқ билан кўпгина янги тадбирларни амалга оширдилар.

Маълумки, ҳосил кўчатдан чиқади. Шунинг учун чигит экишда кўчатни кўп сақлаб қола оладиган схемани танлаш ҳозирги пайтда жуда катта аҳамиятга эга. Илгари деҳқончилик маданиятимиз паст, ерларимиз сер ўт эди. Шу сабабли ғўзани икки томонлама ишлар эдик. Эндиликда техникадан яхши фойдаланиляпти. Ёввойи ўтга қарши гербицид ишлатяпмиз. Бу йил 800 гектар майдонга 90х20 схемасида кенг қаторлаб, қолган ерларга 60х25 схемасида тор қаторлаб чигит экилди. 1600 гектар ерга чигит экишда гербицид ишлатилди. Натижада ҳар гектар ерда 90 мингга яқин кўчат ўстириляпти.

Бизнинг шароитимизда ҳар йили ниҳоллар чигит суви бериб ундириб олинарди. Бу йил ҳамма майдондаги чигит ер намига униб чиқди. Агротехникага мувофиқ ўғит солиб, биринчи сув берилди. Ягона ҳам бу йил тез, одатдагидан эрта ўтказилди. Шу каби тадбирлар кўрилгани натижасида айни пайтда ғўзанинг ривожи, ҳосил олиши ёмон эмас. Далаларни кўрганда 7000 тонналик хирмон кўтаришга бўлган ишончимиз ортиб бораяпти. Лекин иш бўшаштириб қўйилса, ғўзани сувдан қолдирсак ёки ортиқча суғориб юборсак яхши деб юрган ғўзаларимизни ёмон қилиб олишимиз мумкин.

Ҳар йили биз ўз хўжалигимизда ғўзага 5—6 марта сув қуяр эдик. Бу йил эса ер ости сувлари тез кўтарилиб кетди. Зовурлар тўла бошлади. Шунинг учун иложи борича ер ости сувларини қочириш тадбирларини кўришимиз керак. Шу кунларда далаларда 122 киши ғўзага тўртинчи сув қўйяпти. Абилҳамид Тошпўлатов, Мели Норбоев, Мазгут Сангинов, Ботирали Раҳмонов, Абдураим Хусанов, Собир Эргашев сингари ажойиб сувчиларимиз бор. Барча сувчилар иш кийими билан таъминланган. Сувчиларга ҳақ тўлаш ҳам ёмон эмас. Бир гектар ерни суғорган сувчига 10 сўмдан ҳақ тўланяпти. Ғўза қатор ораларини культивация қилиш ҳам давом этаяпти, шу кунларда 45 та чопиқ трактори иш билан банд.

Ғўза парваришини бўшаштирмай давом эттириш билан бирга пахта йиғим-теримига тайёргарликни ҳам бошлаб юбордик. Ҳар йили биз 3500 тонна пахтани машина билан териб олар эдик. Бу йил эса 7000 тонна пахтанинг 5000 тоннасини машина билан териб олмоқчимиз. Бунинг учун 50 та пахта териш машинаси ва бошқа терим агрегатлари бор. 12 та машина 90 сантиметрли қатор ораларида ишлайди. Бу маркали машиналар сонини 16 тага етказамиз. Шу кунларда колхоз устахонасида 44 киши техника ремонти билан банд. Техника ремонтида Турғунбой Исаев, Унгор Шодмонов, Сафар Қўшмуродов, Ҳамро Мадиёров, Пак Ким Гер, Аҳмад Қўрғчи, Қамбар Маҳмудов, Дилбар Мамажонова, Ибодат Тошпўлатова сингари механизаторларимиз астойдил меҳнат қилмоқдалар. Механизаторларимизнинг бутун эътиборлари техникани пахта йиғим-теримигача аъло даражада ремонтдан чиқаришга қаратилган.

Пахта йиғим-теримигача йўлларни, хирмонларни, пахта ташийдиган тележкаларни ҳам тузатиб қўйиш муҳим аҳамиятга эга. Бизда пахта ташийдиган 70 та тележка бор. Буларни ҳам кам-кўстлари тузатилиб созланяпти.

Колхозимизда 14 та асфальтли катта хирмон бор. Булардан 10 таси ҳозиргача ремонт қилинди. Асфальти кўчган жойлари тузатилди. Қолганларини ҳам ремонт қилиш давом этаяпти. Булардан ташқари пахта ташиладиган 8 километр дала йўлларига шағал ётқизилди, шундан 5 километри асфальт қилинди.

Буларга қараб ишимизда камчиликлар йўқ, ҳамма иш равон кетаяпти деб бўлмайди. Маълумки, биз бу йил машина билан 5000 тонна пахта теришимиз керак. Бизда 50 та машина бор. Демак, бу йил ҳар бир машина билан кўпроқ пахта териш, яъни машинанинг иш унумини ошириш лозим. Бунга механизаторларнинг яхши ишлашларигина кифоя қилмайди. Шу билан бирга далаларни машина ишлашига яхши тайёрлаш ҳам керак. Ваҳоланки, айрим пайкалардаги ғўзани майда ўт босган. Теримгача улар ўсиб кетади. Шунинг учун биз чеканка тамом бўлиши билан барча майдонларни бир қатор кўздан кечириб, ўт бор пайкалларни тозалашни мўлжаллаб қўйдик.

Техникани тезроқ ремонтдан чиқаришга запас қисмлар етмаслиги халақит бераяпти. Биз тегишли ташкилотлар орқали бу камчиликларни тўлдиришга ҳаракат қилаяпмиз.

Ҳ. ҲАМРОҚУЛОВ,
Бекобод районидаги Ленин номли колхоз раиси.

ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ ҲАЁТИДА МУҲИМ ВОҚЕА

Яна бир неча кундан сўнг барча партия группалари, цех ва бошланғич партия ташкилотларида ҳисобот-сайловлар бошланади. Сўнгра район, шаҳар ҳамда область партия конференциялари бўлиб ўтади. «Ҳисобот ва сайловлар,— деган эди КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев,— партия куч-қудрати ва мустаҳкам бирлигини, партия сафларининг бузилмас бирлиги ва жипслигини, бундан буён ҳам совет халқига етакчилик қилиб, коммунизм йўлидан оғишмай боришга тайёргарлигини кўрсатувчи эркин намойиш бўлади».

Бу йил партия ташкилотларида ҳисобот-сайловлар ҳамма ерда меҳнаткашларнинг сиёсий активлиги ғоят юксалган, партиямиз XXIV съезди белгилаб берган коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифаларини муддатидан илгари бажариш учун меҳнат кўтаринкилиги, ватанпарварлик ҳаракатлари кенг жўш урган бир вазиятда бошланмоқда. Ўтган бир йил мобайнида партия ташкилотлари ҳар жиҳатдан юксалди, уларнинг омма ўртасидаги обрў ва эътибори янада ортди. Коммунистлар ҳамма участкаларда меҳнаткашларнинг авангарди бўлиб, ишлаб чиқариш топшириқлари ва планларини бажаришда активлик кўрсатдилар, омманинг ҳақиқий ташкилотчилари бўлдилар.

Областимизда ҳозир 3787 бошланғич, 3800 цех партия ташкилотлари, 4043 партия группалари бор. Улар ўз атрофига 132 минг коммунистни жипслаштирган. Бу—ғоят катта куч. Коммунистлар хўжалик ва маданий қурилишнинг барча соҳаларида актив иш олиб бормоқдалар. Саноатда, қишлоқ хўжалиги ҳамда халк хўжалигининг барча тармоқларида беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилининг биринчи ярми топшириқлари ошиғи билан бажарилган экан, бу партия ташкилотлари ва коммунистларнинг катта ташкилотчилик ишларидан далолат беради.

Партия группалари, цех ва бошланғич партия ташкилотлари бу йилги ҳисобот-сайлов йиғилишларига олдиндан пухта тайёргарлик кўрдилар. Ҳамма ерда партия ташкилотларининг активлигини ва коммунистларнинг авангардлигини ошириш юзасидан тегишли тадбирлар амалга оширилди. Партия ташкилотларида махсус комиссиялар ва группалар тузилиб, улар ҳисобот-сайлов йиғилишига тайёргарлик масалаларини қатъий план асосида олиб бормоқдалар. Бу жиҳатдан Ўрта Чирчиқ районидаги Ленин номли колхоз ва «Ўзбекшахтострой» трести партия комитетлари белгилаган тадбирлар диққатга сазовордир.

«Ўзбекшахтострой» трести партия комитети партия группалари, цех партия ташкилотларида ҳисобот-сайлов йиғилишлари ва партия конференциясига тайёргарлик юзасидан амалий план ва тадбирлар белгилади, махсус комиссия тузди. Бу комиссия партия ташкилотининг маъмурият фаолиятига раҳбарлик практикасини умумлаштиради, партия ташкилотининг жамоат ишлаб чиқариши самарадорлигини оширишга қаратилган ишларни таҳлил этади. Партия ташкилотининг ишлаб чиқаришда меҳнат унумдорлиги суръатини ошириш, ишлаб чиқаришни бошқариш системасини такомиллаштириш, тарбиявий соҳада олиб бораётган ишларни умумлаштириш, ташкилий-оммавий, партия хўжалиги ва бошқа барча масалалар билан шуғулланади. Ленин номли колхоз партия комитети ҳам ана шундай ибратли тадбирлар белгилади.

Ҳисобот-сайлов йиғилишлари партия ташкилотлари ва коммунистлар ҳаётида ғоят муҳим воқеадир. Шунинг учун ҳам бу сиёсий кампанияга ҳар тарафлама пухта тайёргарлик кўриш ва уни ўз вақтида, юксак савияда, партия Устави ва Программасига тўла амал қилинган ҳолда ўтказиш—бошланғич ташкилотлар, район ва шаҳар партия комитетларининг ғоят муҳим вазифасидир. Йиғилишларда партия ташкилотининг фаолиятини, коммунистларнинг хўжалик ва сиёсий вазифаларни бажаришдаги активлигини ҳамда иштирокини ҳар тарафлама муҳокама қилиш, бу масалага партиявий нуқтаи назардан қаттиқ талабчан бўлиш ҳамда принципиал танқид ва ўз-ўзини танқидни кучайтириб, эришилган муваффақиятлар билан бир қаторда йўл қўйилган камчиликларни очиб ташлаш ва улардан галдаги ишлар учун амалий хулосалар чиқариб олиш лозим.

Шу кунларда партия ташкилотларида партия ҳужжатларини алмаштириш давом этмоқда. Ҳисобот-сайлов йиғилишларида шу муносабат билан жойларда қилинган ва қилинаётган ишларни чуқур таҳлил этиш лозим.

Ҳисобот-сайлов йиғилишларида коммунистларнинг эътиборини ишлаб чиқариш самарадорлигини, меҳнат унумдорлигини оширишга, техника прогрессини жадаллаштириб, илғор тажриба ва методларни оммалаштиришга, партия ташкилотларининг социалистик мусобақага раҳбарлигини янада яхшилашга қаратиш лозим. Меҳнаткашлар ўртасида оммавий-сиёсий, партиявий ва тарбиявий ишларни кучайтириш, оммани халқлар ватанпарварлиги, пролетар интернационализми руҳида тарбиялаш, идеология ишлари савиясини юксалтириш йиғилишларда асосий ўрин олмоғи зарур.

Қишлоқ партия ташкилотлари ва коммунистлар план ва социалистик мажбуриятларни бажаришда қандай иш олиб бораётганликлари, уларнинг авангардлик роли доклад ва музокараларда, қабул қилинадиган қарорларда ўз ифодасини топмоғи лозим.

Район ва шаҳар партия комитетлари партия группалари, цех ва бошланғич партия ташкилотларида ҳисобот-сайлов йиғилишларининг ғоят юксак савияда ва уюшқоқлик билан ўтишини таъминлашлари, бу соҳада партия ташкилотларига амалий ёрдам беришлари лозим. Йиғилишларнинг юксак савияда ўтиши кўп жиҳатдан ҳисобот докладларининг пухта тайёрланишига боғлиқдир. Докладларда партия ташкилотининг бутун фаолияти, коммунистлар олдига қўйиладиган галдаги вазифалар аниқ ва равшан кўриниб туриши керак.

Қуйи партия ташкилотлари партиямизнинг асосини ташкил этади. Улар кундалик ҳаёт ҳамда воқеалар ичида бўлиб, кенг меҳнаткашлар оммаси ва коммунистлар билан бевосита боғлангандирлар. Шунинг учун ҳам партия группалари, цех ва бошланғич партия ташкилотлари секретарлари, бюро аъзолари ҳамда комитет аъзолигига энг муносиб кишиларни сайлаш ғоят муҳимдир. Улар ўзларининг амалий ишлари, камтарлиги, ташаббускорлиги, ташкилотчилиги, ғоявий-сиёсий жиҳатдан етуклиги, маънавий поклиги, ғамхўр ва меҳрибон ходим эканликлари билан ҳаммага намуна бўлишлари керак. Район ва шаҳар партия комитетлари ёш партия ходимларининг ўсиши, улғайиши, чиниқиши ва партиявий малака орттириб, партиявий ва оммавий-сиёсий ишлар санъатини ўрганишлари учун яқиндан ёрдам беришлари лозим.

Ҳисобот-сайлов йиғилишлари ғоят муҳим катта сиёсий воқеа бўлиб, партия ташкилотларининг бундан сўнгги фаолиятларини яхшилашда катта роль ўйнайди. У партия ташкилотларининг жанговарлик ҳамда ишчанлик қобилиятларини кучайтиради, коммунистларнинг авангардлик, активлик ролини оширади. Ҳамма ерда, барча партия ташкилотларида ҳисобот-сайлов йиғилишлари КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш ҳамда коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли бажариш шиори остида ўтмоғи керак.

ЎРТА ЧИРЧИҚ районидаги Охунбобоев номли колхознинг Рўзибой Холматов бошлиқ бригадасида канор ўриш қизғин давом этмоқда. Бригада аъзолари ҳар гектар ердан 210 центнердан кўк поя олишга аҳд қилишган. Бригаданинг Лола Кенжаева ва Раъно Мирзаева каби аъзолари ҳаммага намуна кўрсатиб меҳнат қилишяпти. Бу меҳнатсевар қизлар ўрта мактабни тугатгандан кейин ўз колхозларида қолиб меҳнат қилмоқдалар. Суратда: комсомол аъзолари Л. КЕНЖАЕВА ва Р. МИРЗАЕВА ўртоқлар.

Қ. Розиқов фотоси. (ЎзТАГ).

МОҲИР СУВЧИ

Қишлоқ узра оқшом тушди. Осмонда тўлин ой, саноқсиз юлдузларнинг чарақлаб туриши ажиб манзара касб этган.

Амир ака ана шундай сўлим оқшомлар мафтуни. У ҳар йили ёз фаслида тунда ғўзаларни оби-ҳаётга қондириб яйратади.

Мана, бугун ҳам кечки овқатдан сўнг пахтазор сари йўл олди. Ғўзалар сокин чайқалади. Эгатлар орасидан шилдираб оқиб ўтаётган зилол сув кумуш камардай товланмоқда.

— Бўлиқ кўсакнинг ўзидан ҳозир 6 тадан бор. Тугаётгани 8 та, яна 7 та гули ҳам бор,— деди сувчи. — Ҳозир август, парваришни 15 сентябргача давом эттирамиз.

Амир ака — деҳқон боласи. Суяги пахтазор ичида қотган. Оққўрғон районидаги «Озод» колхози пахтакорлари уни устоз дейишади. Амир ака бригада пахтакорларининг 40 центнер учун олиб бораётган курашида бош-қош.

Бободеҳқон номини улуғлаб келаётган Амир ака Ҳайдаров бошчилик қилаётган сувчилар бригадага қарашли 131 гектар майдондаги ғўзаларни қондириб суғориб яшнатишяпти. Бригадада чеканка тугалланди. Ҳозир тўртинчи комплекс ишлов берилмоқда. Коллектив ҳосилнинг асосий қисмини машиналар ёрдамида териб олишга аҳд қилган. Бу улкан режаларни амалга ошириш ишида машъал сувчи, кекса пахтакор Амир ака ва унинг ҳамкасблари ғайрат кўрсатишмоқда.

С. МУСТАФОЕВ,

ПАРТИЯ-ХЎЖАЛИК АКТИВИ ЙИҒИЛИШИ

БУХОРО, 11 август. Бу ерда область партия-хўжалик активининг йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишда область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Муртазоев тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилидаги юксак социалистик мажбуриятларнинг қандай бажарилаётганлиги тўғрисида доклад қилди.

Докладчи ва музокарада сўзга чиққан нотиқлар ҳал қилувчи йил социалистик мажбуриятларини сўзсиз тўла ва ошириб бажаришни таъминлаш юзасидан амалга оширилиши лозим бўлган ишлар ҳақида тўхталдилар.

Партия-хўжалик активи йиғилишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов қатнашди ва нутқ сўзлади.

Йиғилиш қатнашчилари областнинг барча колхозчилари ва совхозларнинг ишчиларига, барча меҳнаткашларига қарата мурожаатнома қабул қилдилар. Унда бу йил область меҳнаткашлари она-Ватанга 500 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериб, шундан 225 минг тоннасини машиналарда терилишини таъминлаш зарурлиги таъкидланади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

(Боши 1-бетда).

КПСС Марказий Комитети диққат-эътиборни шу нарсага қаратдики, бир қанча областлар, ўлкалар ва республикаларда партия ташкилотлари сув хўжалиги ташкилотларининг Марказий Комитет 1972 йил декабрь Пленуми талабларини бажариш соҳасидаги фаолиятини етарли даражада контроль қилмаётирлар, қурилиш раҳбарларининг шахсий масъулиятини ва давлат интизомини етарли даражада оширмаётирлар, бинокорлар коллективларини планларни ўз вақтида бажаришга, қурилиш сифатини яхшилашга ва уни арзонлантиришга етарли даражада сафарбар қилмаётирлар, мелиорация қилинган ерларнинг ҳар бир гектаридан юксак самарали фойдаланиш учун колхоз ва совхозларнинг раҳбарларига нисбатан зарур даражада талабчанлик қилмаётирлар.

КПСС Марказий Комитети СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига сув хўжалиги қурилишида мавжуд жиддий нуқсонларни тугатиш, бинокорлар коллективлари ва корхоналарининг куч-ғайратини КПСС Марказий Комитети 1972 йил декабрь Пленумининг қарорларини изчиллик билан амалга оширишга, ерларни мелиорация қилиш юзасидан давлат планларини ва қабул қилинган социалистик мажбуриятларни сўзсиз бажариш учун ички имконият ва резервлардан анча тўлароқ фойдаланишга қаратиш вазифасини топширди.

Қурилиш муддатларини жиддий қисқартириш, капитал маблағлар ва моддий-техника ресурсларини ишга туширилаётган объектларга, шунингдек, ишлаб чиқариш қувватларини тез фойдаланишга топшириш имконияти бўлган бошқа муддатга сурилган қурилишларга бундан буён ҳам тўплаш таъминлансин. Қурилиш ишларининг сифати яхшилансин ва мелиорация объектлари фақат гарантияланган паспорт билан фойдаланишга топширилишига эришилсин.

Колхоз ва совхозларда кичик мелиорация системалари ва иншоотларини қуриш учун маблағлардан самарали фойдаланилиши устидан контроль кучайтирилсин. Бунда ана шундай объектларнинг қурилиши одатда бир йил давомида тугалланиши зарурлиги назарда тутилсин.

Техника тараққиётини жадаллаштириш, ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланишни, аввало, мелиорация ва қурилиш техникасидан, автомобиль транспортидан фойдаланишни анча яхшилаш, меҳнатни ва ишлаб чиқаришни ташкил қилишнинг прогрессив формаларини жорий этиш негизида меҳнат унумдорлигини ўстириш тадбирлари амалга оширилсин. Бинокор кадрларнинг мустаҳкам ўрнашиб қолиши, уларга тегишли маданий-маиший шароитлар яратиб бериш ва малакасини ошириш чоралари кўрилсин.

Мелиорация системаларини лойиҳалаш даражаси оширилсин, лойиҳаларда прогрессив техникавий ечимлардан, фан ютуқларидан, Ватан ва чет эл илғор тажрибаларидан янада кенг фойдаланилсин, токи қурилган системалар кам меҳнат сарфлаб, мўл ҳосил етиштириш учун зарур шарт-шароитларни яратиб берсин.

СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига мелиорация қурилишини бошқаришни янада такомиллаштириш, хўжалик раҳбарлиги органларини ишлаб чиқаришга яқинлаштириш мақсадида ортиқча бўғинларни тугатиш, қурилиш планларини бажариш ва техника-иқтисодий кўрсаткичларни яхшилаш учун уларнинг оперативлигини, шунингдек, масъулиятини ошириш тадбирларини ишлаб чиқиш таклиф қилинди. Қурилиш ташкилотларини йириклаштириш амалга оширилсин.

КПСС Марказий Комитети СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигидан, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлигидан ва уларнинг жойлардаги органларидан, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларидан мелиорация қурилишини ерларни ўзлаштириш тадбирлари билан ягона комплексда амалга оширишни, қурилиш ишларини тугаллаш билан қишлоқ хўжалик экинлари экиш учун ердан фойдаланиш ўртасида узилишга йўл қўймасликни талаб қилди, буни мелиорация учун сарфланадиган маблағларнинг самарадорлигини оширишнинг ғоят муҳим шарти деб ҳисоблайди. СССР Госплани, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари ерларни мелиорациялаш ва уларни қишлоқ хўжалиги учун ўзлаштириш юзасидан олиб бориладиган ишларнинг бутун комплексини амалга ошириш учун зарур ресурсларни кўзда тутишлари лозим.

СССР Қишлоқ хўжалиги министрлигига, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига, маҳаллий совет органларига қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги ташкилотларига суғориладиган ва захи қочирилган ерларнинг ҳар бир гектаридан юксак самарали фойдаланишни таъминлаш, шу мақсадда ташкилий ва агротехника тадбирларининг комплексини амалга ошириш ҳамда мелиорация қилинган ерларда мўл ҳосил етиштириш учун колхоз ва совхоз раҳбарларининг масъулиятини ошириш таклиф қилинди.

КПСС Марказий Комитети СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига сув хўжалиги қурилиши учун ишлаб чиқариш базаси объектларини қуришни тугаллаш ва ишга тушириш тадбирларини кўриш, саноат корхоналарининг вужудга келтирилган қувватларини тўлиқ ўзлаштиришни таъминлаш вазифасини топширди.

СССР Энергетика ва электрлаштириш министрлигига, СССР Саноат қурилиши министрлигига, СССР Қишлоқ қурилиши министрлигига, СССР Оғир индустрия корхоналари қурилиши министрлигига, СССР Қурилиш министрлигига ерларни мелиорациялаш юзасидан пудрат ишлари белгиланган планларининг 1973 йилда сўзсиз бажарилиши учун қўшимча тадбирларни амалга ошириш таклиф қилинди.

Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка, область, шаҳар ва район партия комитетларига сув хўжалиги ташкилотларининг иши устидан контролни кучайтириш, коллективларни партия XXIV съезди ва КПСС Марказий Комитетининг 1972 йил декабрь Пленуми ўртага қўйган вазифаларни бажариш учун сафарбар қилиш юзасидан ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишларни яхшилаш вазифаси топширилди. Ишлаб чиқариш илғорларининг қимматли ишлари ва ташаббуслари ҳар тарафлама қўллаб-қувватлансин ва ривожлантирилсин, план ва мажбуриятларни муддатидан олдин тўла ва ошириб бажариш учун социалистик мусобақани ташкил қилиш такомиллаштирилсин.

Раҳима АБДУФАТАПОВА Чирчиқ пойафзал фабрикасига ишга келганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ. Шунга қарамай у ўзининг меҳнатсеварлиги, тиришқоқлиги орқасида коллектив ҳурмат-эътиборини қозонаолди. Айни кунларда у «Зарбдор йилда зарбдорчасига меҳнат қиламиз!» шиори остида ишлаб, кунлик нормасини ортиғи билан адо этяпти.

С. Махов фотоси.

ТОШКЕНТ БИНОКОРЛАРИНИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

«Главташкентстрой» коллективи республика қурилиш министрликлари ва идораларининг капитал қурилиш планларини ошириб бажариш ҳамда объектларни ва ишлаб чиқариш қувватларини муддатидан олдин ишга тушириш учун ўтказилаётган социалистик мусобақасида катта муваффақиятларга эришди. Бу коллектив шу йилнинг иккинчи кварталида қурилиш-монтаж ишлари планини 101,4 процент, уй-жойларни фойдаланишга топшириш топшириғини 145,7 процент, мактаб ва касалхоналарни фойдаланишга топшириш планини ҳам ошириб бажарди. Меҳнат унумдорлигини ошириш ва фойда олиш топшириқлари ҳам ошириб адо этилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг ҳамда Ўзбекистон Касаба Союзлари республика советининг қарорига мувофиқ, «Главташкентстрой» коллективига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар советининг ҳамда Ўзбекистон Касаба союзлари республика советининг кўчма Қизил байроғи бериладиган ва пул мукофоти топшириладиган бўлди.

БОЛАЛАР — КЕЛАЖАГИМИЗ

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукумати мактабгача ёшдаги болалар тарбиясига йил сайин катта аҳамият бериб келмоқдалар. Коммунистик жамият қуриш жараёнида бу социал масалани тўла ҳал этиш учун жуда катта тадбирий чоралар амалга оширилмоқда. Мактабгача ёшдаги болалар муассасалари тармоқларини кенгайтириш, бу ишларни айниқса, қишлоқ жойларда жадал суръатлар билан олиб бориш ҳақида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети махсус қарор қабул қилганлар.

Барча жойларда бўлгани каби Ўрта Чирчиқ райони саноат корхоналари, колхоз ва совхозларида ҳам болалар боғча-яслилари қуриш, ишлаб турган биноларни кенгайтириш соҳасида кўпгина ишлар қилинмоқда. Кейинги йиллар давомида саноат корхоналари ва ташкилотлари маблағи билан 550 ўринли 6 та болалар боғчаси ва ясли қурилиб ишга туширилди.

Янги боғча бинолари қурилишига, район колхозлараро қурилиш бошқармаси Ўзбекистон шоличилик илмий текшириш институти, 56-автобаза ва «Ўртасарой» паррандачилик фабрикаси маъмурияти ва партия ташкилотлари алоҳида эътибор бермоқда. Бу хўжаликларда қурилган янги боғчалар замонавий инвентарлар билан жиҳозланган, машғулотлар ўтказиш учун зарур қуроллар, музика асбоблари билан таъминланган. Боғча майдончалари кўкаламзорлаштирилган.

Колхозларда эса сўнгги беш йил давомида 750 ўринли еттита янги типовой болалар боғчалари ва яслилари қурилди. Айниқса, «Коммунизм» колхози правлениеси ва партия ташкилотининг мактабгача ёшдаги болалар тарбиясига эътибори диққатга сазовордир. Колхоз районда биринчи бўлиб 150 ўринли янги типовой боғча ва ясли биносини қуриб ишга туширди. Мана беш йилдирки, у йил бўйи узлуксиз ишлаб турибди. Болалар колхоз правлениеси ажратиб қўйган махсус машинада эрталаб боғчага келтириладн ва кечқурун уйларига элтиб қўйилади. Дала ишлари қизиган даврда боғча ва ясли иши бир ярим сменада ташкил этилмоқда. Колхозда доимий ишлайдиган янги боғчанинг ишга туширилиши билан бригадалардаги мавсумий боғча ва яслиларга эҳтиёж қолмади.

«Коммунизм» колхози тажрибаси асосида Куйбишев номли, Свердлов номли, Энгельс номли, В. И. Ленин номли, А. Икромов номли, «Ленин йўли» колхозлари ва Калинин номли совхоз ҳам боғчаларни район маориф бўлими ихтиёрига ўтказиб бердилар. Бу боғча ва яслиларда 1075 бола тарбияланмоқда. Бу хўжаликларнинг ҳаммасида, шунингдек, «Полярная звезда», «Северный маяк», Терешкова номли колхозларда ҳам болалар боғчалари йил давомида узлуксиз ишлаб турибди.

Ҳозир «Полярная звезда» колхозида 150 ўринли замонавий типдаги янги боғча биноси шинам бир майдонда қад кўтармоқда. «Партия XXII съезди» колхози ҳам 100 ўринли боғча биноси қуришга тайёргарлик кўрмоқда. Яқин йиллар ичида ҳамма колхозлар ўз типовой боғча ва ясли биноларига эга бўладилар.

Умуман районимиздаги мавжуд боғча ва яслиларда ҳаммаси бўлиб 8948 нафар бола тарбияланмоқда. Бу кўрсаткич 1968 йилдагидан деярли уч марта кўпдир.

Қувончли жойи шундаки, боғча бағридан умумий таълим мактабларининг биринчи синфларига узатиб қўйиш фақат район марказида ёки йирик посёлкалардагина эмас, балки колхоз ва совхоз қишлоқларида ҳам кенг амалга оширилмоқда. Янги ўқув йилида боғчада тарбияланган 1018 бола биринчи синфга боради. Шулардан 265 бола колхоз ва совхозларнинг доимий ишлайдиган боғчаларида тарбиялангандир.

ПАРТИЯ ХОДИМИ МИНБАРИ

Мактабгача ёшдаги болалар тарбияси билан шуғулланувчи кадрларнинг сифат состави ҳам тобора яхшиланиб бормоқда. Бундан беш-олти йил аввал колхоз боғчаларида ишловчи ходимлар орасида махсус маълумотга эга бўлганлар бармоқ билан санарли даражада оз бўлса, эндиликда район бўйича ҳамма формадаги боғча ва ясли мудирларидан 41 киши махсус олий маълумотга эгадир. Колхоз доимий боғчалари тарбиячиларидан 153 киши эса махсус ва 49 киши умумий ўрта маълумотга эгадир. 33 киши, шу жумладан колхоз доимий боғчаларида ишловчи тарбиячилардан 7 киши сиртдан ўқимоқдалар.

Кўпгина тарбиячиларимиз ҳалол меҳнатлари билан ота-оналар ва жамоатчилик ҳурматига сазовор бўлмоқдалар. Тўйтепадаги 1-боғчадан Малоҳат Раҳимова, 7-боғчадан Муҳаббат Парпиева, Куйбишев номли колхоз боғчасидан Азиза Умаралиева, 5-боғчадан М. М. Гончарова каби кўплаб тарбиячилар ва мудираларни кичкинтойлар ўз оналаридек севадилар.

Шаҳар ва посёлкалардаги боғча коллективлари колхозлардаги боғчаларни ўз оталиқларига олганлар ва уларга ҳар томонлама амалий ёрдам кўрсатмоқдалар. Бектемирдаги халқ маорифи аълочиси М. М. Гончарова бошчилигида 5-боғча коллективи Энгельс номли колхозда янги очилган боғча ишини йўлга қўйишда амалий ёрдам кўрсатди. Коммунист С. Азимқулова мудирлик қилаётган колхоз боғчаси 1972 йил якуни бўйича область ижроия комитетининг иккинчи даражали дипломини олишга муваффақ бўлди.

Саноат корхоналари, қурилиш ва транспорт ташкилотлари ҳам болалар боғчаларига оталиқ ёрдами кўрсатмоқдалар. Саноатчилар ёрдами ва «Северный маяк» колхози партия ташкилотининг ташаббуси билан хўжаликдаги боғча майдончасида аттракционлар қуриб берилди ва 5350 сўмлик янги инвентарлар, музика асбоблари олиб берилди.

Мактабгача тарбия масаласи район партия комитети пленумида, бюро мажлисида, район ижроия комитетида кўрилиб, муҳим тадбирлар белгиланди ва бу тадбирлар изчиллик билан амалга оширилмоқда. Бошланғич партия ташкилотлари болалар боғчаси ва яслиси ишини янада яхшилаш устида алоҳида қайғурмоқдалар.

Мактабгача ёшдаги фарзандларимиз тарбияси йўлида партия ва ҳукуматимиз кўрсатаётган ғамхўрликни амалда кўриб турган оналар ва оталар колхоз, совхоз далаларида, завод-фабрика цехларида, қурилиш майдонларида янада ғайрат билан меҳнат қилишга, мардлик намуналарини кўрсатишга отланмоқдалар.

Район меҳнаткашлари саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ярим йиллик планини ортиғи билан бажардилар. Гўшт, сут тухум тайёрлаш олти ойлик топшириғи пилла, ғалла, жун тайёрлаш йиллик планлари ва социалистик мажбуриятлар зиёдаси билан адо этилди. Ҳозир бутун куч пахтадан мўл ҳосил олишга қаратилгандир.

У. ЙЎЛДОШЕВ,
Ўрта Чирчиқ район партия комитетининг секретари.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

БЕЛОРУССИЯ ССР. Полоцк нефтни қайта ишлаш заводида каталитик риформинг қурилмаси ишга туширилиб, дастлабки маҳсулот берабошлади. Янги мослама лойиҳасини «Ленгипрогаз» институти ҳамда чехословакиялик мутахассислар яратишган. Суратда: ректификцион колонна.

РОСТОВ ОБЛАСТИ. Азовск районида биринчилар қатори «Партия XX съезди» колхози механизаторлари ғалла ўрим-йиғимини бошлаб юборишган эди. Суратда: колхоз ветерани, коммунистик меҳнат зарбдори шофер Н. Москвич машинасига дон ортмоқда.

А. Церлюкевич ва В. Турбин фотолари,
ТАСС фотохроникаси.

ГАЗЕТА ВА ҲАЁТ

Қўлингизга газетанинг янги сони келиб тегди. Сиз унинг саҳифаларига кўз югуртириб, ўзингизни қизиқтирган мақола ва хабарларни қидирасиз. Фараз қилайлик, сиз пахтакорсиз. Кеча кечқурун дала айланганингизда, айрим карталардаги ғўзаларга ҳашарот тушганлигини кўриб ранжиган эдингиз. Бугунги газетада эса ҳашаротга қарши самарали кураш олиб бориш ҳақида мутахассисларнинг маслаҳати босилиб чиқибди. Ҳеч шубҳасиз, Сиз ҳамкасбларингиз билан баслаҳат мутахассислар маслаҳати асосида ҳашаротга қарши курашиш юзасидан зарур тадбирларни амалга оширасиз. Бу тадбирлар албатта, ўз самарасини кўрсатмасдан қолмайди.

Дарҳақиқат, матбуот билан дўстлашган, кундалик газета ва журналларни ўқиб борадиган ҳар бир касб эгаси, ҳар бир мутахассис ундан кўп нарсани ўрганиши, амалий турмушда қўлланиши турган гап.

Янгийўл районидаги «Ленинизм» ва Калинин районидаги «Ленин йўли» колхозларининг раҳбарлари, мутахассислари билан ана шу ҳақда суҳбатлашганимизда бунга яна бир бор ишонч ҳосил қилдик.

Газета материалларининг самарадорлиги ҳақида ўнбешга яқин раҳбар ходим билан суҳбатлашдик. Уларнинг кўпчилиги илғорлар тажрибаси, қишлоқ хўжалиги фани ютуқларига оид мақолаларни, хабарларни, мутахассисларнинг маслаҳатларини кунт билан ўқиб боришаётганликларини, янгиликларни тезда пайқаб олиб, ҳаётга татбиқ этиш учун курашаётганликларини айтдилар.

«Ленинизм» колхози далаларида бўлганимизда, бизга пахтанинг янги «Тошкент—4» нави ўстирилаётган далаларни кўрсатдилар.

— Бу нав пахта яратилаётганлиги ҳақидаги биринчи хабарни, — дейди колхознинг бош агрономи Юсуф Шохиев, — биз газетадан ўқиб билдик. Шундан сўнг раисимиз Юсуф ака ўсимликлар биологияси ва экспериментал институтига бориб, янги навнинг автори олим Содиқ Мирахмедов билан бир неча бор учрашди. Ниҳоят, уруғлик чигитни олишга муяссар бўлдик. Бригадир Раимқул Пиримқулов биринчи бўлиб бу янгиликни синаб кўришга журъат этди. Дала айландик. Янги нав пахтанинг ривожи кўзни қувонтиради. Ғўзалар шиғил-шиғил кўсак олмоқда. Ҳар гектар ерда 92 минг тупдан кўчат сақлаб қолинмоқда. Механизаторлардан Пўлат Тожиев, Эргаш Қурбонбоев, Абдураҳмон Исоқов, сувчилардан Абдуманноп Исомов, Раимберди Раҳмонов, Сандхўжа Муҳиддинов ўртоқлар ғўзани қондириб суғоришмоқдалар.

— Бригада бошлиғи Раимқул янгиликка ўч коммунистлардан, — дейди колхоз партия ташкилотининг секретари Ҳайдар ака Пиримқулов, — газетадами, журналдами янги нав пахтага оид мақола босилса, ўқимасдан қўймайди. Агротехникасини яхши билиб олади. Шунинг учун ҳам кам бўлаётгани йўқ. Ғўзаларнинг ривожи яхши, ҳар гектаридан 50 центнердан ҳосил олиш учун бел боғлаган...

Колхознинг Машраб Тўйчиев, Омонқул Айтқулов сингари бригада бошлиқлари ҳам илғор тажрибаларни қўлланиб, йил сайин пахтадан юқори ҳосил етиштирмоқдалар.

Хўжаликда чорвачилик ҳам рентабелли соҳага айланиб қолди. Ферма мудири Аҳмаджон Сиддиқов билан суҳбатлашиб ўтирибмиз. У ҳар бир сигирдан 3 минг литрдан ошириб сут соғиб олаётган сут соғувчилар ҳақида сўзлайди. Гўштга топшириладиган қора молларнинг оғирлиги 400—450 килограммданга тўғри келмоқда.

— Лекин бу миқдор ҳам кам, — дейди у. — Сирдарё областидаги «Малик» совхозида гўштга топшириладиган қорамолларнинг вазни ҳатто 700—750 килограммгача етар экан. Буни биз «Совет Ўзбекистони» газетасида босилган мақоладан ўқиб билиб олдик. Ана шундан сўнг бу хўжаликнинг тажрибаси билан қизиқиб қолдик. Бу ерда молларни боқиш парвариш қилиш ишлари илмий асосда олиб борилар экан. Биз ҳам ўз хўжалигимизда уларнинг тажрибасини қўлланишга ҳаракат қиламиз.

...Калинин раойнидаги «Ленин йўли» колхози деҳқонлари ҳам матбуот орқали ёритилаётган ва оммалаштирилаётган илғор тажрибаларни кунт билан ўрганиб, ишлаб чиқаришга жорий этиш соҳасида бирмунча ютуқларни қўлга киритмоқдалар.

Масалан, колхознинг Ислом Баҳромов бригадаси мутахассисларнинг тавсияси бўйича помидорнинг «Восток—36» янги навини эка бошлади. Улар янги навнинг афзаллигини амалда синаб кўрдилар. Шунинг учун ҳам бу йил планга қўшимча равишда 25 гектар ерга ана шу нав помидор экилди. Парвариш ишлари ҳам тажрибакорлар ва мутахассисларнинг маслаҳатлари асосида олиб борилди. Ҳосил мўл бўлди. Ҳар гектар ердан кам деганда 40 тоннага етказиб помидор олиш мўлжалланмоқда.

МАТБУОТ ЧИҚИШЛАРИНИНГ САМАРАДОРЛИГИ ҲАҚИДА МУЛОҲАЗАЛАР

Шуниси қувончлики, мўлкўлчилик ижодкорлари бўлган кўпчилик деҳқонлар газета материалларини ўрганиб, ва қўлланибгина қолмасдан, маҳаллий матбуот, радио ва телевидение орқали ўз тажрибаларини ўртоқлашиб турибдилар. Масалан, колхоз раиси С. Муҳаммаджонов, матбуотда ўзининг «Беш йилликни—тўрт йилда бажарамиз», колхоз агрономи Н. Боймуҳамедов «Картошка ва сабзавот», «Сабзини парвариш қилиш агротехникаси» мақолалари билан қатнашди.

Шунинг учун ҳам бу хўжалик миришкорларининг ажойиб ишлари, ташаббуслари билан ёзувчилар ва журналистларнинг қизиқиб турищлари бежиз эмас. Газетхонлар Янгийўл районидаги «Ленинизм» колхозининг бригадири М. Тўйчиевни 50 центнерчилар ташаббускори сифатида яхши танидилар. «Ленин йўли» колхозининг зоотехниги С. Шокиров ҳақида босилиб чиққан очеркни яхши эслайдилар.

Бундан ташқари, матбуотда Янгийўл ва Калинин районии илғор хўжаликларининг тажрибалари ҳақида «Мажбуриятни бажариш — қонуни», «Картошка ҳосилдорлигини кескин оширамиз», «Паррандачиликнинг истиқболлари», «Бурчорлайди» сингари мақолалар ҳам босилиб чиқди.

Булар шуни кўрсатадики, ҳозирги замон қишлоқ хўжалигининг гуркираб ўсиб ривожланишида газета ва журналлар саҳифасида узлуксиз ёритилаётган илғор тажрибаларнинг оммалаштириши ҳам катта роль ўйнамоқда.

Кўпгина район газеталари ана шу талабни ҳисобга олиб, илғорлар тажрибасига оид мақолаларни ёритишга катта аҳамият бермоқдалар.

Лекин қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг матбуотга истаклари ҳам йўқ эмас албатта.

Ҳозирги пайтда қишлоқдаги ҳар бир касб эгасининг ўзига топширилган вазифани муваффақиятли адо этиши учун барча шарт-шароит мавжуд. Лекин, бу шу имкониятлардан фойдаланмаётган, ҳозирги талаб даражасида меҳнат қилишга бўйни ёр бермаётганлар ҳам йўқ эмас. Ана шулар ҳақида асосли танқидий материалларни бериб бориш керак. Илғор чорвадорлар, соҳибкорлар тажрибасини оммалаштириш муҳим вазифа. Қовун-тарвуз етиштиришни кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш масаласига деҳқонларнинг, мутахассисларнинг кенг жамоатчиликнинг эътиборини қаратиш лозим.

Бу ўринда Ўзбекистон картошкачилик ва полизчилик илмий-текшириш институтининг катта илмий ходими, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати Абдураҳмон Каримовнинг фикрлари диққатга сазовордир.

— Бизда қовунларнинг ота-боболаримиз томонидан эъзозланиб келинаётган яхши-яхши навлари йўқолиб бормоқда, — дейди олим. — Негаки, кўп хўжаликларда уруғчилик масаласига етарли эътибор берилмаяпти. Иккинчидан, қовун-тарвуз етиштиришда миқдор асосий ўлчов бўлиб, сифат унитилмоқда. Агар, колхоз бозорларига тушсангиз, уйилиб қўйилган қовун-тарвузларни кўриб ҳавасингиз келади. Тўрлаган, катта-катта, рангпар, бироқ, истеъмол қилсангиз, кўнглингиз ўрнига тушмайди. Нега? Чунки, қовунни парвариш қилиш агротехникаси бузилмоқда. Селитра ўғитини меъёридан ортиқ ишлатиб юбормоқдалар. Бозорларда сотилаётган қовун-тарвузларга, уларнинг ширинлигига қараб нарх қўйилса яхши бўларди.

Биз юқорида газета ва журналларни ўқиб кузатиб борадиган, уларда эълон қилинаётган мақола ва хабарлардан маънавий озиқа олаётган илғор тажрибаларни оммалаштираётган хўжалик раҳбарлари, бригада ва звено бошлиқлари ҳақида сўз юритдик.

Лекин, ҳафталаб, ойлаб, газета ва журналларни ўқимайдиган, қишлоқ хўжалигига оид илғор тажрибалар ҳақида саёз тасаввурга эга бўлган айрим раҳбарлар ҳам йўқ эмас. Фикримизча, партия маорифи системаси шохобчаларидаги сиёсий ўқув машғулотларида кадрларнинг матбуотга эътибори, муносабатини ҳам имтиҳон қилиб туриш керак.

Матбуот — ҳаётимиз кўзгуси, партиямизнинг ўткир ва жанговар қуроли. Унинг хизматидан унумли фойдаланиш, ҳеч шубҳасиз, бизнинг ҳар биримизга катта фойда келтиради.

У. МУҲИДДИНОВ,
Н. РИХСИЕВ.

ЗАРБДОР БИНОКОРЛАР

29-пардозлаш бошқармаси қурилиш комитетининг раиси Г. Голбандан энг яхши қурувчининг номини айтишини сўраганимизда катта китобни қайта-қайта варақлар экан, меҳнат ошиёнининг сардорини айтишга аввал жазм қилолмади.

— Бошқармамизда тўрт юзга яқин қурувчи бўлса, шундан уч юздан ортиқроғи тўққизинчи беш йилликни уч ярим йилда бажаришга аҳд қилган. Бугун кечагидан, эртага бугунгидан унумли ишлашмоқда. Ш. Садриддинов, Н. Горбунов, П. Муслимов, П. Спиртов, М. Хабиров, А. Сўфиёрова, Ж. Хўжамов, С. Мирҳайдаров каби қатор азаматлар нормаларини камида бир ярим-икки баробардан ошириб адо этишяпти. Девордаги ҳурмат тахтасида ҳаммаларининг расми ҳам бор.

Мана, «Отделстрой» трестида пешқадамлар шохсупасидан доимо ўрин олувчи бошқарма илғорларининг ишлари: етти ой ичида пландан ташқари салкам юз минг сўмлик иш бажаришган, қанчадан қанча қурилиш материалларини тежаб қолишган.

Х. Муслимов — илғор сувоқчилик бригадасининг бошлиғи. СССР Олий Советининг депутати. У бошлиқ бригада аъзолари ўзларининг меҳнатсеварлиги, уюшқоқлиги, ишининг сифати билан ажралиб туради. Устоз яқиндагина СССР Олий Советининг саккизинчи чақириқ олтинчи сессиясида иштирок этиб юрганида шогирдлари ўрнини билдиришмади. Нормани икки юз фоизга етказиб бажариш уларга шарафли одат.

«Ҳурмат тахта»сининг чап томонида дурадгорлик бригадасининг бошлиғи Ш. Садриддиновнинг расми. У бошлиқ аҳил коллективнинг яқин орада планини 150-200 процентдан кам бажарганини ҳеч ким эслайолмайди.

Ўртада Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган қурувчи С. Мирҳайдаровнинг портрети турибди. Унинг меҳнат ютуқларини таърифлашга сўз тополмайсан. У бошлиқ бригада шу кунларда ўнинчи беш йиллик ҳисобига тер тўкмоқда. Тўққизинчи беш йиллик топшириқларини икки йилдаёқ бажариб қўйди.

Бошқармада тиним билмас, қўли гул қурувчиларнинг саноғига ета олмас эканмиз. Пардозчилар қурилган иморатларни тез ва сифатли қилиб бажариш учун бор резервларни ишга солишяпти. Объектлар пешма-пеш фойдаланишга топширилмоқда. Тўққизинчи беш йилликнинг учинчи йили вазифаларини ошириб адо этаётган азаматларнинг сафи шундай кенг.

Б. ПУЛАТОВ.

Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхозида ем-хашак жамғаришга, хусусан маккажўхоридан силос бостиришга алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳозир колхоз далаларида етиштирилган маккажўхори ҳосили ўз вақтида йиғиб олиниб силос бостирилмоқда. Суратда: (чапда) маккажўхорини ўриш пайти. Ўнгда колхознинг илғор комбайнчиси Тоштемир Абубакиров.

А. Абалян фотоси.

САЙЛОВЧИЛАР ЎРТАСИДА СУҲБАТЛАР

Тошкент шаҳридаги Ленин район партия комитети районда ташкил қилинган 32 та доимий ишлаб турадиган агитпункт сайловчилар клубининг тажрибасини умумлаштирди.

154-мактабда жойлашган агитпункт энг яхши агитпунктлардан бири ҳисобланди. Бу ерда халқаро аҳвол тўғрисида, КПСС XXIV съезди белгилаб берган тинчлик программасининг амалга оширилаётганлиги ҳақида бир қанча лекциялар ўтказилган. Агитаторлар сайловчиларга ўртоқ Л. И. Брежневнинг ГФР, АҚШ ва Францияга қилган визити тўғрисида гапириб берганлар. Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига бағишланган дастлабки кечалар ўтказилди. Агитаторлар сайловчиларнинг уйларида тез-тез бўлиб турадилар. Улар меҳнаткашларнинг талаблари ва таклифларини ўрганадилар, тушган наказларни бажаришда депутатларга кўмаклашадилар.

Темирйўлчилар маданият саройи ҳузурида ишлаётган сайловчилар клуби ҳам анчагина тажриба орттирди. Бу ерда лекция ва суҳбатлардан ташқари меҳнаткашларнинг район ва шаҳарлардаги донгдор кишилар билан учрашувлари ҳам ўтказилиб туради. «Ўзбекистон қардош халқларнинг ягона оиласида» деб аталган оғзаки журнал сайловчиларга айниқса манзур бўлди.

(ЎзТАГ).

СЕНТЯБРГА ТАХТ

Янги ўқув йили бошланишига саноқли кунлар қолган ҳозирги бир пайтда мактабларда сентябрга сўнгги тараддуд кўрилмоқда. Бу билим ўчоғи ҳам биринчи сентябрга ҳар томонлама тахт қилиб қўйилди.

Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхоз шу йилнинг бошида ўқувчиларга яхши совға армуғон этган эди. Хўжалик территориясида ҳашаматли мактаб биноси қад кўтарди. Бунинг учун колхоз томонидан 270 минг сўм пул ажратилди. Кўргазмали ўқув қуроллари сотиб олинди.

Улуғбек номи билан юритилаётган мазкур 81-ўрта мактабда таълим-тарбия ишларини олиб бориш учун ҳамма шароитлар муҳайё этилган. Мактабда спорт майдончаси мавжуд. Бино ичкарисида эса физкультура зали бор. Шу билан бирга қатор фан кабинетлари учун алоҳида-алоҳида хоналар ажратилган. Улар кўргазмали ўқув қуроллари билан тўла жиҳозланди.

— Билим ўчоғини янги ўқув йилига барвақт тайёрлашда 56-автобаза коллективининг ҳам ёрдами катта бўлди,— дейди мактаб директори Акбар Ортиқхўжаев.— Биз оталиқ ташкилоти ҳимматидан хурсандмиз. Мактаб ҳовлиси ва ён атрофлар кўкаламзорлаштирилди.

Ҳозир мактабда ўқувчиларга дарсликлар тарқатиш ишлари қизғин давом этмоқда. Кабинетлар асбоб-ускуналар билан таъминланди.

Ж. ХОЛМАТОВ.

ЮБИЛЕЙГА АТАБ

Серқуёш республикамизнинг ярим асрлик тўйига жойларда тайёргарлик ишлари қизитиб юборилди. Юбилейга маданият ўчоқларида ҳам тараддуд кўрилмоқда. Охунбобоев номли маданият уйи халқ театри сана олдидан бир қатор асардарни саҳналаштиради.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг «Майсаранинг иши» комедияси халқ театри саҳнасида муваффақиятли намойиш қилинди. Ҳозир ҳаваскорлар драматург Собир Абдулланинг «Муқимий» пьесасини тайёрлашмоқда. Бу — халқ театрининг Ўзбекистон ССР 50 йиллигига ижодий совғаси бўлади.

ДЕҲҚОНЛАРГА МАДАДКОРМИЗ

Заводимизнинг ҳар бир аъзоси бизда тайёрланаётган «ОВХ—14» чанглагич-пуркагич машиналарни деҳқонларимиз учун қанчалик зарур эканлигини яхши билади. Шу боисдан меҳнат вахтасида туриб ишлаб, бугун-кечагидан, эртага-бугунгидан кўра самаралироқ ишлашга ҳаракат қилмоқдалар.

Ўтган йили бу ажойиб машиналарни тажрибада синаб кўрган пахтакорлар уни самолётдан ҳам афзал деб топганларидан сўнг коллективимизга кўплаб буюртмалар тушмоқда. Биз бу шарафли вазифани уддасидан чиқиш учун барча резерв ва имкониятларни ишга солмоқчимиз. Чунончи, яқинда замонавий техника воситалари билан жиҳозланган иккита янги цех ишга туширилди. Бу машинани йиғиш ишларини пики потокда олиб бориш имконини берди. Шунингдек, илгари бошқа заводлардан келтириладиган машина қисмлари шу ернинг ўзида тайёрланадиган бўлди.

Заводимизда социалистик мусобақа ҳам авж олаяпти. Унда 7-цех ишчилари пешқадамлик қилишмоқда. Ойлик планларини муддатидан илгари тугаллашга одатланган бу илғор цех ишчилари июль ойида пландан ташқари 33 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқардилар. Ишчи-хизматчилар ўртасидаги социалистик мусобақада биринчи механика цехининг илғорлари ака-ука Шомил ва Фарид Ҳисомиддиновлар қувончли натижаларга эришмоқдалар. Улар бир йўла иккита фрезерлик дастгоҳида ишлаб, фақат аъло сифатли маҳсулот бермоқдалар.

Қувончлиси шуки, корхонамизда ташаббускор ишчилар сафи ҳам тобора кенгайиб боряпти. Металл қирқувчи Баҳром Охунжонов, 2-механика цехининг токари Бахтиёр Исмоиловлар ойлик топшириқларни муддатидан ўн кун илгари бажариш ташаббуси билан чиқишди. Уларнинг бу фойдали ҳаракатига айни кунларда юзлаб ишчилар қўшилишган.

Коллективимиз давлат планларини зиёдаси билан адо этиб, қишлоқ меҳнаткашларига кўплаб чанглатгич-пуркагич машиналари етказиб бериш билан бирга, тез-тез областимиз колхоз ва совхозларида бўлиб, машиналарни бошқариш ва ремонт қилишда уларга яқиндан ёрдам бермоқдалар. Масалан, 2-механика цехи коллективи Ўрта Чирчиқ районидаги Карл Маркс номли колхоз деҳқонларига ҳар йили ғўза баргини тўкишда механизатор кадрлар билан ёрдам бермоқда.

Бир сўз билан айтганда, заводимиз ишчилари, инженер-техник ходимлари тўққизинчи беш йилликнинг учинчи ҳал қилувчи йилида пландан ташқари кўплаб «ОВХ—14» машиналари етказиб бериш учун зарбдорчасига ишламоқдалар.

К. НИШОНОВ,
«Ташхимсельмаш» заводининг слесари.

БУЮК КАШФИЁТЛАР ДАҲОСИ

БЕРУНИЙ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 1000 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Оламнинг тузилиши ҳақидаги таълимотларнинг дунёга келишида буюк даҳолар, Птоламей, Беруний ва Коперникларнинг қўшган ҳиссалари бениҳоя улкандир.

Уларнинг оламнинг тузилиши ҳақидаги таълимотлари кетма-кет мантиқий тавсифга эгадир. Ҳақиқатан гелиоцентрик таълимот бирдан дунёга келмаган, аксинча геоцентрик ва гелиоцентрик таълимотларнинг шаклланиши орасида 1500 йилча фарқ бор. Бу давр гелиоцентрик ва геоцентрик назарияларининг ўзаро кураш даври ҳисобланади. Шу узоқ вақт ичида геоцентрик системанинг камчиликлари бирин-кетин, аста-секин намоён бўла бошлайди. Бу камчиликларни Прокл, Беруний ва унинг замондошлари кетма-кет очиб ташлай бошлайди ва ниҳоят гелиоцентрик системага қатъий қадам ташлашга шароит яратилади.

Оламнинг тузилишини билишга қизиқиш энг қадимги дунёга бориб қадалади.

Ўша даврдан бошлаб Ер, Қуёш, Ой ва осмон ёритқичларининг ҳаракатлари ва уларнинг жойланишлари қандай деган саволлар инсон олдида кўндаланг бўлиб турар эди. Бу саволларга жавоб бериш замирида дунёнинг тузилиши тўғрисида турли хил назариялар дунёга келабошлади. Дунё тузилиши ҳақидаги дастлабки таълимотни пифагорчилар беради. Буларнинг ғоясига асосан Коинот марказида олов бўлиб, унинг атрофида гармоник масофада жойлашган осмон жисмлари: Ерга қарши, Ой, Қуёш, Меркурий, Венера, Марс, Юпитер, Сатурн ва қўзғалмас осмон ёритқичлари ҳаракат қиладилар. Ерга қарши ҳам гўё Ердек, сайёра бўлиб, доим Ерга нисбатан қарама-қарши томонда, яъни марказий олов орқасида бўлади. Шунинг учун у ҳеч қачон бизга кўринмайди, деб таълим беради.

Эрамиздан олдин 280 йилларда Александрияда таълим олган Аристрах Самосский Қуёш ва юлдузлар тинч ҳолатда бўлиб ер қуёш атрофида айланади деган ғояни олға суради. Бу таълимнинг қийинчиликларидан бири осмон ёритқичларининг «ҳаракатсиз»лигини тушунтириш эди. Бу қийинчиликларни Самосский ернинг қуёш атрофида айланиши натижасида чизган траекторияси ер ва осмон ёритқичи оралиғига нисбатан ниҳоятда кичик бўлгани учун ернинг ҳаракатидан қатъий назар осмон ёритқичлари ҳолати ўзгармас қолади деб тўғри тушунтиради.

Аристрахнинг гарчи бу ғояси тўғри бўлса ҳам гелиоцентрик система ғалаба қилмади. Бунга сабаб, амалий астрономия масалаларини ҳал қилишда бу таълимотдан фойдаланиш геоцентрик таълимотдан фойдаланишга нисбатан анча мураккаб эди. Бундан ташқари у даврда инерция қонуни маълум бўлмагани учун, гелиоцентрик система ер айланаётган бўлса ҳамма нарса сочилиб кетмаслигини тушунтиролмас эди. Яна шуни қайд қилиш керакки, у даврда ҳаракат тўғрисида фақат Аристотел назарияси бўлиб, бу назарияга асосан, ер жисмлари ҳаракати тўғри чизиқли, осмон жисмлари ҳаракати эса айланма бўлиши керак эди. Инерция ва тортишиш қонунларини билмаган ва осмон ёритқичлари ниҳоят узоқда эканлигига ишонмаган ҳолда, фақат Аристотел таърифларини билиш билангина гелиоцентрик системага ишониш қийин эди. Шунинг учун гелиоцентрик система бутунлай унутила бошланди ва Птоломейнинг геоцентрик системаси ғалаба қила бошлади. Бу системани шакллантиришда Птоломейга ернинг юмалоқлиги, ўлчами, Қуёш ва ойларнинг тутилиш сабаблари аниқ эди. Бу таълимотга асосан олам марказида Ер бўлиб, унинг атрофида Ой, Меркурий, Венера, Қуёш, Марс, Юпитер, Сатурнлар текис айланадилар.

Планеталарнинг сиртмоқсимон ҳаракатларини тушунтиришда Птоломей эпицикл, деферент схемаларидан фойдаланди. Бу схемага асосан ҳар бир планета кичик доира — эпицикл бўйлаб ҳаракат қилади. Бу эпицикллар марказлари эса Ер атрофида катта доира-деферент бўйлаб ҳаракат қиладилар. Птоломей бу схемага асосланиб планеталарнинг олдиндан ҳаракатини чизиб берувчи жадвал ҳам тузиб чиқди. Бу жадваллар хатолиги бир неча минутдан ортмас эди, бу аниқлик эса ўша давр астрономиясининг амалий ва назарий талабини қондирар эди.

Птоломей системаси гарчи ўша даврда планеталарнинг ҳақиқий ҳаракат киноматикасини тўғри аниқлаб бераолса ҳам унинг системаси принципиал хато бўлгани учун қатор камчиликларга эга эди. Масалан: Птоломей системасига асосан Венера ва Марснинг қўшниси бўлган Қуёш нимагадир Венера ва Марс каби эпициклга эга эмас эди. Иккинчидан борган сари бу системанинг эксцентрик ва эпицикллари кўпайиб мураккаблашиб борар эди. Шунинг учун бу системани амалга татбиқ қилиш қийинлаша борди. Буларнинг ҳаммаси кейинчалик астрономларнинг баъзиларида бу системага нисбатан ишончсизлик туғилабошланишига сабаб бўлди. Баъзилар бу системага ноилożликдан ишонсалар, баъзилар ўзларининг кинояли сўзлари билан бу системани баҳолар эдилар. IV асрда яшаган олим Прокл эксцентрик ва эпицентриклар фақат кишилар хаёлида бор, деб кўрсатган бўлса, Ўрта асрнинг машҳур олими Ибн Рашид Птоломейники борлиққа нисбатан ҳеч нарса, бироқ у йўқ нарсани ҳисоблашга қулай, деб — бу системага баҳо беради. Плотомей системасига нисбатан иккиланишлар, ишончсизликлар туғила бошланиши натижасида яна гелиоцентрик система ғоялари дунёга кела бошлайди.

Совет кишиларининг ватандоши 10 аср илгари яшаган машҳур олим энциклопедист Абу Райҳон Беруний бу ғояни ўзининг турли асарларида тарғиб қилиб, уни асослашга интилди. Берунийга очиқдан-очиқ Ернинг Қуёш атрофида айланишини айтиш жуда хавфли эди, аммо геоцентрик системага қарши чиқишга тўғри келарди.

Берунийнинг чуқурроқ кузатишлари ва ҳисоблашлари унинг иккиланмасдан Ернинг айланиши мумкинлиги тўғрисидаги мулоҳазаларини тасдиқлайборади.

«Ер ҳаракатланмайди деган таълимот, — деб ёзади Беруний, — астрономияни асоси бўлиб, ҳинд астрономларининг догмасидир, лекин у кўп ва катта қийинчиликлардан иборатдир».

Беруний ўзининг назарияларини ойдинлаштириш мақсадида «Ҳиндистон» китобида, олдиндан маълум бўлган астрономиқ фактларни геоцентрик гипотеза асосида тушунтирилганлигидек, математик қатъийлик ва кетма-кетлик билан гелиоцентрик системаси асосида ҳам тушунтириш мумкинми? — деб савол бериб, бунга ўзи «Ернинг айланиши астрономик аҳамиятини пасайтирмайди. чунки ҳар қандай астрономик ҳодисалар тартибларини шундай муваффақият (олам тузилишини геоцентрик системаси кўзда тутилади) билан шу назария асосида тушунтириб бориш мумкин. Ҳозирги ва олдинги кўпгина таниқли астрономлар бу фактни, яъни Ер айланишини инкор қилиш мақсадида Ерни айланиши тўғрисидаги масалани қатъий ўргандилар. Биз ҳам бу тўғрида «Астрономия калити» деб аталган китоб ёзгандикки, бизнинг фикримизча биз ўтмишдагиларимиз фикридан ўзиб кетдик, гарчи сўзда бўлмаса ҳам, ҳар ҳолда моҳияти» деб жавоб беради. Ҳатто Беруний ўзининг «Астробияларнинг мумкин бўлган шаклларини тайёрлашнинг ҳар хил усуллари» деган асарида Абу Саид томонидан ишланган астробиянинг бир тури Ернинг ҳаракатланиши принципига асосланганлигини қайд қилади. Бу астробиянинг конструкцияси асосидаги ғоясини мақтаган Беруний «Мен Абу Саидда астробиянинг бошқача турини кўрдим. У содда, лекин Шимол ва Жануб астробияларидан мураккаб эди. У уни зал-занраки деган эди. Мен Ернинг ҳаракатланиши принципига қаттиқ асосланган ажойиб кашфиётни топдим» деб ёзади.

Булардан биз Беруний Ернинг ҳаракатланишини исботлаш учун экспериментга мурожаат қилганлигини кўрамиз. Берунийнинг «Ер ҳаракатланадими, йўқми», «Ернинг ҳаракатланиши ҳақида арабларнинг қарашлари» деган асарлари, Беруний Қуёш системаси тузилиши устида жуда кўп ишлар қилган дейишга асос бўлаолади.

Аввал Беруний олам геоцентрик ва гелиоцентрик системаси астрономик ҳодисаларни тушунтиришда бир хил муваффақиятга эга деган фикрда эди. Лекин у кейинчалик гелиоцентрик системани ёқлади. Буни биз фақат Берунийнинг айтганларида эмас, ундан кейинги олимларнинг бизга маълум бўлмаган Беруний китобларидан келтирилган цитаталардан ҳам кўришимиз мумкин.

Ҳасан Али Марокаш (XIII аср), Абу али Биржанц (XIV аср) ва бошқа кўзга кўринган Шарқ астрономлари Евклид, Птоломей, ар-Розий, Ибн Сино каби буюк олимлар геоцентрик система тарафдорларидир, гениал олим Беруний геоцентрик системанинг тўғрилигига иккиланиб, гелиоцентрик система намояндалари томонида туришга интиларди, деб кўрсатганлар. Машҳур арабшунос совет олими С. П. Толстов «Шубҳасиз, Беруний жисмларнинг Ер марказига тортилиши таълимотини ёқлаган ва шунингдек, гелиоцентрик назария тарафдори бўлиши билан Коперникнинг кашфиётини олдиндан кўрган» деб ёзади.

Берунийнинг олам тузилиши ҳақидаги фикрини қувватлаб, унинг ишини давом эткизган олимлардан бири XII ва XIII асрларда яшаган хоразмлик Маҳмуд Ибн Муҳаммад ибн Умар Чағминий ўзининг «Ал-мулаххас фи ҳайат улбашта» деган китобида «Ер, Қуёш, Ой, — буларнинг ҳаммаси ҳаракатда бўлиб, уларнинг ҳаракат қиладиган йўллари бошқа-бошқадир. Шу сабабли уларнинг ҳаракатлари бир-бирларига ҳалал бермайди, зарар етказмайди... Ернинг Қуёш атрофида айланишидан фасллар ҳосил бўлади» деб ёзган. Бу келтирилган цитаталардан Беруний ва Чағманийлар гелиоцентрик система асосини яратишга қаттиқ бел боғлаган, қисман замин тайёрлаган олимлар деб айтишимизга асос бўла олади.

Гелиоцентрик системасини Беруний ва унинг замондошлари тарафидан тўлиқ шакллантирилмаганлиги тарихдан маълум. Коперник системасининг тузилиши ва ривожланиши бу соҳада олдинга қўйилган катта қадам бўлди.

Коперник ўз системасини шакллантиргандан сўнг бир аср ўтар-ўтмас Галилей томонидан кўриш трубаси, Ньютон томонидан механика ва бутун олам тортиш қонунлари, Келер томонидан Келер қонунлари кашф қилинади. Бу кашфиётлар гелиоцентрик системани асослашга шароит яратиб берди. Беруний даврида эса бу қонуниятларнинг фақат баъзи бирлари тўғрисида эмперик тушунчалар бор эди холос. Эмперик тушунчалар эса гелиоцентрик системани асослашга етарли эмас эди. Ниҳоят Беруний даврида Джордоно Бруно каби қўрқмас оташин гелиоцентрик система ташвиқотчиси йўқ эди.

Буюк ватандошимиз Абу Райҳон Беруний осмон жисмларини аниқлашда ва уларнинг ҳаракатларини ўрганишда бир қанча дадил фикрлар айтди. Бошқа фанлардаги каби астрономия фанини ривожлантиришда унинг даҳоси Зуҳро юлдузидай порлаб нур сочиб турибди. Шунинг учун ҳам унинг минг йиллик тўйини бутун жаҳон нишонламоқда.

Абдужаббор АБДУЛЛАЕВ,
В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети экспериментал кафедраси доценти.

ДУНЁ ХАБАРЛАРИ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

ДИПЛОМАТИЯ МУНОСАБАТЛАРИ ЎРНАТИШ МАҚСАДИДА

ВАШИНГТОН, (ТАСС). Америка пойтахтида Германия Демократик Республикасининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги доимий кузатувчиси вазифасини ижро этувчи Д. Хукке АҚШ давлат секретарининг Европа ишлари билан шуғулланувчи ўринбосари У. Стессел билан учрашди. Учрашув вақтида Германия Демократик Республикаси билан АҚШ ўртасида дипломатия муносабатлари ўрнатиш юзасидан музокаралар олиб бориш масаласи муҳокама қилинди.

НАРХ-НАВО ОШМОҚДА

БОНН, (ТАСС). Ғарбий Германияда нарх-наво тўхтовсиз кўтарилмоқда. Бу ҳол, аввало, кўп болали оилаларга, пенсионерларга, кам ҳақ оладиган кишиларга оғир таъсир кўрсатади.

Германия Федератив Республикаси статистика бошқармасининг Висбадендаги маълумотларига қараганда, шу йил июль ойида мамлакатда нарх-наво ўтган йилнинг шу ойидагига нисбатан яна 7,2 процент ошган.

КУН КЕЧИРГАНИ ҲЕЧ ВАҚО ЙЎҚ

Жаҳондаги турли капиталистик мамлакатлардан янгидан-янги меҳнаткашлар оммаси ишдан маҳрум бўлаётганлиги ва ишсизлар армияси сафини тўлдираётганлиги ҳақида хабарлар келмоқда. Бу ҳол экономиканинг у ёки бу тармоғида аҳвол ёмонлашаётганлиги, завод — фабрикаларнинг эгалари бебошлик қилаётганлиги билан кўпроқ боғлиқдир.

Ишдан маҳрум бўлган бу кишилар шубҳасиз қашшоқликка маҳкумдирлар. Уларнинг аянчли тақдири инфляция ва нарх-навонинг тўхтовсиз ўсиши оқибатида янада ёмонлашмоқда. Бундай аҳвол ҳозирги вақтда, ҳатто, энг ривожланган капиталистик мамлакатлар учун ҳам тузатиб бўлмайдиган иллатга айланмоқда.

ГФРда ишсизлар сони шу йил июль ойининг охирида 200 минг кишидан ошиб кетганлиги маълум бўлди. Ишсизлар шу йил июнь ойи охиридагига қараганда 2,8 процент ўсган. Бу ҳақда меҳнат масалалари билан шуғулланувчи федераль бошқармасининг меҳнат бозоридаги аҳвол тўғрисидаги йиллик ҳисобот докладида маълум қилинади. Бошқарманинг маълумотига кўра ГФРда 1973 йил июль ойида ишсизлар сони 1972 йил июль ойидагига қараганда 10,1 процент кўпайган.

Саноат тармоқларида қийинчиликларни бошидан кечираётган корхона эгалари ўзларининг иқтисодий жиҳатдан мушкул аҳволларидан меҳнаткашлар ҳисобига қутулишга уринмоқдалар. Ҳозир «ишлаб чиқаришни рационализациялаштириш программаси» деб аталган программа амалга оширилмоқда. Бу эса ишчиларни ёппасига ишдан бўшатишга олиб келмоқда. Меҳнат масалалари билан шуғулланувчи федераль бошқарманинг докладида яна бундай дейилади: кейинги йилларда қурилиш ва тўқимачилик саноат корхоналарида кўплаб ишчилар ишдан бўшатиб юборилган.

ГФРдаги «Рурколеаг» тошкўмир концерни бу йил ўзига қарашли кокс ишлаб чиқарувчи 7 корхонани ёпишни мўлжалламоқда. Бунинг натижасида кокс ишлаб чиқарувчи корхоналарнинг 200 га яқин ишчи ва хизматчиси ишдан маҳрум бўлади. Италияда бу йил апрель ойида ўтган йилнинг шу ойидагига нисбатан ишсизлар сони 116 минг киши ошган деб хабар қилади Марказий статистика институти.

Мамлакатда 1973 йил апрель ойида ҳаммаси бўлиб 735 минг ишсиз рўйхатга олинган эди. Ишсизлар айниқса қишлоқ хўжалигида кўпайиб кетган.

Англияда ишсизлар сони 1973 йил июнь ойининг ўзида деярли 1300 кишига ошган. Эълон қилинган расмий хабарларга қараганда, мамлакатдаги ишсизлар армияси 600 минг кишини ташкил этади. Шимолий Ирландия, Шотландия ва Англиянинг шимолий қисмида ишсизлик ғоят юқори даражага кўтарилган.

Белгиядаги тўла ёки қисман ишсизлар сони шу йил майининг охирида 101.000 кишидан ортиб кетган деб ҳисоблашмоқда. Мамлакатнинг Валлонск вилоятларидаги ишсизлар сони ғоят кўпайганлиги қайд қилинган. Бу ерда иш қидириб юрган ишсизлар сони 5,2 процент ўсган.

Нью—Йорк ёшлари орасида ёзда ишсизлик айниқса авж олиб кетди. Шаҳар муниципалитетининг маълумотларига қараганда ҳозирги вақтда шаҳарлик 100 минг йигит-қиз иш қидириб юрибди. Айниқса негр ва Пуэрто—Рика ёшларининг аҳволи мушкул.

(ТАСС).

ЭКОСОС СЕССИЯСИ ТУГАДИ

ЖЕНЕВА. 11 август. (ТАСС). БМТ иқтисодий ва социал кенгаши (ЭКОСОС)нинг бу ерда 4 июлдан бери ўтаётган 55—сессияси ўз ишини тугатди. Жаҳон иқтисодий ва социал сиёсатининг жуда кўп масалаларига оид қатор резолюциялар ҳамда қарорлар қабул қилинди.

Сессия ишида қатнашган қарийб барча мамлакатларнинг делегациялари халқаро иқлим ҳозир юмшаб бораётганлигини янги муҳим омил сифатида қайд қилиб ўтдилар. Кўпчилик нотиқлар Совет Иттифоқининг ва социалистик ҳамдўстликдаги бошқа давлатларнинг ташаббуслари ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканлигини таъкидладилар.

Кескинликни юмшатиш социал тузуми ва тараққиёт даражасидан қатъий назар, барча мамлакатларнинг манфаатлари йўлида ўзаро мақбул иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш учун кенг имкониятлар яратажаги сессияда уқтириб ўтилди.

ҲАМКОРЛИК МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

ВАШИНГТОН, 11 август. (ТАСС). Америка савдо палатаси «СССР билан АҚШ ўртасида савдо-сотиқ ва иқтисодий ҳамкорликни рағбатлантириш йўлларини муҳокама қилиш» учун шу ой охирида Совет Иттифоқига делегация юборишга қарор қилди. Делегацияга палата президенти Э. Раст бошчилик қилади.

АГРЕССОРГА ЗАРБА

ҚОҲИРА. (ТАСС). Исроилнинг олти ҳарбий самолёти 9 августда Миср Араб Республикаси осмонини бузиб ўтди ва Миср қирувчи самолётлари уларнинг йўлини тўсди.

МЕН агентлиги шу тўғрида хабар бериб, қуйидагиларни билдиради: Осмонда жанг бўлиб, Исроилнинг бир самолёти уриб туширилди, бошқа самолётлар қайтиб кетди. Миср самолётларининг ҳаммаси ўз базасига эсон-омон келиб қўнди.

ЧЕГАРАДА УЧРАШУВ

БАЙРУТ, (ТАСС). Пайшанба куни Сериянинг Жайдет — Ябус чегара пунктида Сурия билан Ливан ташқи ишлар министрлари учрашдилар. Бу учрашув вақтида Сурия—Ливан чегарасини очиш мумкинлигига доир шартлар ва икки томонлама муносабатларга оид масалалар муҳокама қилинди. Маълумки, иккала мамлакат ўртасидаги чегара Ливан армияси билан Фаластин партизанлари ўртасида бўлиб ўтган қуролли тўқнашувлар натижасида шу йил май ойида ёпиб қўйилган эди.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Двур-Кралов шаҳридаги ҳайвонот боғида Африкадан келтирилган жониворлар учун махсус кўриқхона ташкил этилди. Африка табиатига ўхшаш кўриқхонада, ҳайвонлар саккиз ой давомида очиқ ҳавода яшашлари мумкин: Суратда: томошабинлар жирафаларни кўздан кечиришмоқда.

ЧТК—ТАСС фотоси.

ОСИЁ ВА АФРИКА ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ ОЛМАОТА КОНФЕРЕНЦИЯСИ ОЛДИДАН

ОЙБЕК ВА ШАРҚ ХАЛҚЛАРИ ҲАЁТИ

Отахон ёзувчимиз Ойбекнинг бир қатор асарларида хорижий шарқ халқлари ҳаёти ўзининг бадиий ифодасини топган. 1949 йилда Покистон тараққийпарвар ёзувчилари уюшмасининг таклифига мувофиқ бир группа совет ёзувчилари делегацияси у ерга ташриф буюрдилар. Делегация составида машҳур шоир ва ёзувчилардан Николай Тихонов, Анатолий Сафронов, Мирзо Турсунзода ва Ойбек бор эди. Улар Покистон тараққийпарвар ёзувчилари уюшмасининг конгрессида иштирок этадилар ва бир неча кун давомида ана шу мамлакат халқининг ҳаёти билан яқиндан танишадилар.

«Урушдан кейинги йилларда мен кўп саёҳат қилдим,— деб ёзган эди Ойбек ўз автобиографиясида,— жумладан Покистонда ҳам бўлдим. Покистон халқининг бечоралиги, прогрессив зиёлилар, ишчи ва умуман меҳнаткашларнинг озодлик учун курашларини кўрдим. Бу саёҳат менда ғоят зўр таассурот қолдирди».

Ойбек Покистон халқининг ҳаётига бағишлаб, адабиётнинг турли жанрларида асарлар яратди. Унинг «Карачида», «Муҳожирлар лагери», «Покистон пойтахти», «Ҳақгўйлар» каби шеърлари, «Зафар ва Заҳро» достони, «Покистон таассуротлари» очерки «Нур қидириб» повести ана шу сафар маҳсулидир.

Халқнинг қийин турмушини ўз кўзи билан кўрган шоир «Ҳақгўйлар» шеърида куйиниб, ғам билан шундай ёзади:

Халқи оч-яланғоч, ҳаммаси мазлум,
Уларга дарахтлар бошпана ёлғиз.
Солгандир ваҳима, кўзларга ўлим,
Бир тишлам нонгадир муҳтож ҳар оғиз.

Сиёсий ўткир, жанговар ҳозиржавоблик, публицистик кўтаринкилик, халқчиллик руҳида ёзилган «Карачида», «Покистон пойтахти», «Муҳожирлар лагери» каби шеърлар ҳаётийлиги, таъсирчанлиги, бадиий юксаклиги билан ўқувчида чуқур таассурот қолдиради. Мустамлакачи капиталистлар, маҳаллий бойларнинг айши-иштратда ҳаёт кечириши, оддий халқнинг эса иш тополмай очликдан қурбон бўлаётганлиги юқоридаги шеърларда ўз ифодасини топган. Аммо шоир Покистон халқининг келгусидаги порлоқ ҳаётига катта ишонч билан қараб «Карачида» шеърида буни алоҳида таъкидлайди:

Тингуси бу қайнаган кўзларда ёш,
Эрк учун мазлум олар қўлларга тош.
Қоп-қоронғу, қип-яланғоч кулбалар
Нурга тўлғай, халқ учун кулса қуёш

Покистон болаларининг аянчли аҳволи ҳақида ҳикоя қилувчи «Зафар ва Заҳро» поэмаси Ойбек ижодида муҳим ўрин эгаллайди. Поэманинг асосий қаҳрамонлари судхўр бойга қул сифатида берилган деҳқон билан Зафар ва онаси билан кўчада яшовчи ишчи қизи Заҳро образларидир. Иккиси ҳам оддий халқ фарзандларининг типик вакили. Зафарнинг отаси ерсиз бир камбағал. У бойдан озгина ерни ижарага олади. Зафар эса ана шу ер учун гўнг йиғиш мақсадида, бошига сават қўйиб қанча-қанча кўчаларни кезади.

Заҳронинг отаси фабрика ишчиси. Унинг олган маоши ҳатто нонга ҳам етмайди. Бунинг устига инглизларга, бойларга қарши курашувчилар сафига қўшилганлиги учун қамалади, Заҳро ва унинг онаси кўчага ҳайдаладилар. «Сочи қуюқ, кўзи ўйноқ, қорамтир юз» ёши саккиз-тўққизлардаги Заҳронинг мурғак қалби ана шундай ҳаёт заҳматлари олдида ҳам умидсизланмайди, балки отаси ҳикоя қилган келгусидаги бахтли ҳаёт орзуси билан яшайди.

Ойбек «Зафар ва Заҳро» поэмасида покистонлик ёш болаларнинг ҳам капиталистик тузумга нисбатан нафрати кучли эканлигини бадиий формада ифодалаб берди.

Покистоннинг болалари —
етгай муддат!
Сизни эркли, бахтли ҳаёт
кутгай албат! —

дея ўз поэмасини якунлаган шоир Покистон болаларининг келгусидаги бахтли ҳаётига зўр умид билдирди.

Адибнинг «Покистон таассуротлари» номли хотира — йўл очерки ҳам алоҳида диққатга сазовор. Унда инглиз мустамлакачиларининг ваҳшийларча қилаётган қабиҳ ишлари, оддий меҳнаткаш халқни ҳаддан зиёд эксплуатация қилиш эвазига бойлик орттираётганликларини фош этади, прогрессив кучларнинг реакцион кучларга қарши олиб бораётган мардонавор курашини реалистик тасвирлайди.

Ёзувчи ўз кўрганларини қуруқ ҳикоя қилибгина қолмайди, у ҳар бир воқеа ва ҳодисанинг асосий моҳиятини чуқур очиб беради, конкрет фактлар асосида далиллайди, публицистик мушоҳада юритади, умумлашган хулосалар чиқаради. Яланг оёқ ўтин териб юрган аёлнинг фожиали тақдири, айни ўйнаб-куладиган, мактабларда илм оладиган болаларнинг кўчаларда увадаларга ўралиб, тиланчилик қилишлари, ресторанларда айш-ишрат қилувчи «буқа бўйинли», «такаббур» инглизларнинг кирдикорлари очеркда рўйи-рост тасвирланган. Пешовур—Лоҳур йўлининг чиройли ва гўзал манзарасига ёзувчи «гўё эски, чирик чопонга шохи уқа» деб баҳо беради.

Покистоннинг Горишев районидаги ишчиларнинг оғир аҳволи, деразасиз, туйнуксиз заҳ кулбалардаги ҳаётини моҳирлик билан тасвирлаган ёзувчи ишчилар турмуши ҳақида ажойиб лавҳалар яратади.

Очеркист қиёслаш усулидан ҳам усталик билан фойдаланади. У икки синф тоифасидаги аёллар ҳаётини қуйидагича ифодалайди: «Асли бахти қаролик миллион-миллион меҳнаткаш аёлларнинг бошидадир, бутун кўчаларда, бутун йўлларда гала-гала тентираб «бахшиш» сўраган тиламчи аёллар оч...

Хўш, капиталистларнинг рангли, серҳашам уйидаги хотинларга қайтайлик. «Мана улар шойиларга беланганлар, олтин, бриллиантларнинг кўз қамаштиргич шуълалари билан мажлисни безайдилар». Бу сатрлар ҳар бир ўқувчи қалбини ҳам ачинтиради, ҳам ғазаблантиради. Бир элда яшовчи бир тур одамларнинг турлича ҳаёти кишини чуқур ўйлатади, капиталистик тузумга, мустамлакачилик сиёсатига нисбатан, нафрат қўзғотади. Ёзувчининг яна бир ютуғи шундаки, у «Покистон таассуротлари» очеркида Ўзбекистон образини ҳам яратди. Автор икки шарқ халқлари ҳаётини бир-бирига қиёслаб умумлашган, хулоса чиқаради: «Мана кўз олдимда икки шарқ, бирини капитализм ва колониал сиёсат, қуллик, қашшоқлик, хонавайронлик ва жаҳолатнинг чекига элтди. Иккинчисини социализм ва Лениннинг доно миллий сиёсати, бахт, фаровонлик маконига айлантирди, моддий ва маънавий тараққиётнинг чўққиларига юксалтирди».

Очеркдаги ойбекона лиризм, публицистик руҳдаги лавҳалар билан ўзаро чатишиб кетганки, бу эса унинг таъсирчанлигини оширган. Бу асар адабиётшунослар, танқидчилар, журналистлар томонидан ўзбек совет очеркчилигининг халқаро темадаги энг яхши намуналари сифатида ўрганиб келинаётганлигининг боиси ҳам ана шунда.

Покистон халқининг ҳаёти ва курашига бағишлаб бир қатор шеър, поэма, очерклар ёзган Ойбек кейинчалик шулар асосида «Нур қидириб» повестини яратди.

Ёзувчи бу повестда аввалги асарларида илгари сурилган ғояларни янада чуқурлаштирди. Зулматли ҳаёт қўйнида нур излаётган қаҳрамон покистонликларнинг тўлақонли образларини яратишга муваффақ бўлди.

Ойбекнинг юқоридаги асарларида илгари сурилган ғоялар, ўртага ташланган муҳим проблемалар реалистик формада тасвирланган ҳаётий воқеалар шу кунларда ҳам ўзининг ҳозиржавоблигини, замонавийлигини сақлаган ҳолда, фақат Покистонгагина тааллуқли бўлмай, балки Осиё ва Африкадаги бир қатор мамлакатларда мустақиллик ва озодлик учун кураш олиб бораётган прогрессив ва демократик кучларнинг ҳаёти ва курашига ҳам таллуқлидир.

Ҳиндистоннинг мустақиллик, тинчлик, озодлик, ижтимоий тараққиёт йўлидан бораётганлиги, шарқий Покистонда Бангладеш Халқ Республикаси ташкил топганлиги ана шу мамлакат халқлари учун бахт қуёши порлаётганлигидан далолат беради. Зероки, зулмат қўйнидаги халқларнинг албатта «Нур қидириб» топажакларига Ойбек бундан йигирма йилча муқаддам ишонч билдирган эди.

Неъмат САЪДУЛЛАЕВ.

☆ Колхоз стадиони ана шундай тантанали суратда спорт ишқибозларига ўз эшигини очди.

А. Абалян фотолари.

ЁШЛАР ҚУВОНЧИ

Стадион қайта реконструкция қилинармиш деган хабар Свердлов номли колхоз ёшларини ҳам, қўшни хўжаликларда яшовчи йигит ва қизларни ҳам беҳад қувонтирганди. Бунинг сабаби бор албатта. Чунки мавжуд стадион ниҳоятда путурдан кетган, югуриш йўлкалари, футбол майдонлари тамоман издан чиққан бўлиб, бу ерда на ечиниш хоналари-ю ва на душхоналар бор эди.

Комсомол-ёшлар ўзаро маслаҳатлашиб, бу аянчли аҳволга чек қўйишга қарор қилишди. Колхоз правлениеси, партия ва комсомол ташкилоти ҳам уларнинг фикрини қўллаб-қувватлади, қандай ёрдам лозим бўлса ўз вақтида беришга аҳд қилди.

Қурилиш бошланди. Хўжалик раҳбарлари стадионни реконструкция қилишда талаб этиладиган барча техника воситалари, қурилиш материаллари билан ўз вақтида таъминлаб турди. Ёшлар ишдан, ўқишдан бўш вақтларида бу ерга келиб, қурилишда актив қатнашдилар.

Ниҳоят ташвишли кунлар ҳам, ортда қолди. Сўзи билан иши бир комсомоллар, спорт шинавандалари спорт иншоотини белгиланган вақтда — Бутуниттифоқ физкультурачилар кунида батамом ва сифатли қилиб қўлдан чиқардилар.

Стадионнинг очилиш маросими катта байрамга айланди. Тантаналардан сўнг колхоз футбол командаси Янгийўл район терма командаси спортчилари билан куч синашди. Енгил ва оғир атлетика, стол тенниси, бокс ва бошқа спорт турлари бўйича мусобақалар ўтказилди. Махсус жиҳозланган майдончада эса полвонлар кураш тушдилар, тош кўтариш бўйича мусобақалашилди.

Свердлов колхозидаги янгидан иш бошлаган стадионда спортнинг волейбол, баскетбол, стол тенниси, қўл тўпи, футбол ва бошқа қатор турлари билан шуғулланиш мумкин.

БОЛАЛАРИНГИЗГА ЎҚИБ БЕРИНГ

ҲИСОБ БОБО ВА УНИНГ ЎҒИЛЛАРИ ҲАҚИДА ЭРТАК

Бир бор экан, бир йўқ экан. Ўтган қадим замонда, Ҳисоб бобо деган кекса бир чол ва унинг тўрт ўғли бўлган экан. Тўнғичининг исми 5, ўртанчасиники 4, қолган икки кенжатойининг исмлари эса 3 ва 2 экан.

Оқар сувдай кунлар, ҳафталар, ойлар, йиллар ўтаверибди, ўтаверибди. Ўғиллар ўсиб катта бўлишибди. Кексайиб, куч-қуввати кетган Ҳисоб бобонинг эса қазоси етибди. У ўлими олдидан ўғилларига панд-насиҳат қилиб, бир хумда олтин қолдирибди...

Ана шундан кейин тўрттала ака-ука хумдаги олтинлар ҳақида тортиша кетишибди.

— Келинглар, ўртада тенг бўлиб олақоламиз! — дебди 3.

— Йўқ! Яхшиси ҳамма олтинларни акамиз 5 га бериб қўяйликда, керагида олиб ишлатаверайлик! — дебди 4.

Шундай қилиб 4 нинг бу таклифи ҳаммаларига маъқул тушибди. Аммо бу таклиф 2 га унчалик ёқмабди. Нега десангиз, 2 акаси 5 нинг аъло ўқишини, обрў-эътиборини, кўролмас экан. Унинг ақл-идрокига, меҳнатсеварлигига, билимига, кучига ҳасад қиларкан...

Шу куни 2 кечаси билан тикан устида ётгандек юмалаб чиқибди. Сира уйқуси келмабди. Ҳадеб кўзига хумдаги олтинлар кўринаверибди. Зўрға тонг оттирган 2 эртасигаёқ ўзининг кечаси билан ўйлаб чиққан қора ниятини амалга оширишга киришибди. Акаларига хиёнат қилиб, 5 нинг хонасидан хумдаги олтинларни билдирмасдан ўғирлабди. Сўнг Илм деган дарёнинг соҳилига яшириб қўймоқчи бўлибди. Унинг бундан мақсади, «акам алдаб олтинларни биздан яширган» деб 5 га туҳмат қилиш ва олтинларнинг ҳаммасини ўзига олиб қолиш экан. Аммо бахтга қарши унинг бу ишини акаси 3 кўриб турган экан. 2 билан 3 ёшликларида доим бирга юришаркан. Лекин 3 ҳам ичи қораликда, ёлғончиликда, дангасаликда 2 дан қолишмас экан. Буни қарангки, 3 нинг ўзи ҳам олтинларни ўғирлашни мўлжаллаб юрган экан. Шундан кейин иккала ака-ука соҳилда олтинларни талашиб, уришиб кетишибди. Шу пайт соҳилдаги тош устида турган хум силжибди-ю, юмалаб дарё остига тушиб кетибди. Иккала ака-ука яна очкўзлик билан сувга шўнғибди. Аммо уларнинг ишларидан бениҳоя ғазабланган дарё тўлқинланиб, иккаласини ҳам дарё соҳилидаги ботқоққа итқитиб юборибди.

Ўша-ўша улар, Илм дарёси тубидан олтинларни териб олгани келган одамларни ўз ботқоқликларига тортмоқчи бўлишаркан. Баъзан тортиб тушириршаркан ҳам. Аммо ҳар гал уларнинг ботқоқликларига тушган одамларни 4 ва 5 қутқариб қолишармиш...

Эркин УСМОНОВ.

ЎЗБЕК БАЛЕТИНИНГ ГАСТРОЛЛАРИ

Алишер Навоий номли Ўзбекистон ССР Академик Катта театрининг балет труппасига 10 августда Кремлдаги съездлар саройи саҳнаси бериб қўйилди. Тошкентлик меҳмонлар Москвада классиклар ва ҳозирги замон совет композиторларининг музикаси асосида олтита спектакль кўрсатадилар.

Гастрол афишасида А. Козловскийнинг «Тановар» балети бор. Бу балет биринчи ўзбек раққосаси Нурхонга бағишланган. Нурхон ролини СССР Халқ артисти Бернора Қориева ижро этади. Москваликлар ва пойтахт меҳмонлари СССР халқ артисти Галия Измайлова томонидан қўйилган «Севги тумори» балетини томоша қиладилар. Композитор Мухтор Ашрафий ана шу спектаклга ёзган музикаси учун Ж. Неру номидаги мукофотни олишга сазовор бўлди. Меҳмонларнинг программаларида Л. Фейгиннинг «Дон Жуан» балети, шунингдек театрнинг кейинги вақтда саҳнага қўйган иккита асари, Д. Шостаковичнинг «Ойимқиз ва Безори» асари ҳамда Ж. Бизе — Р. Шчедрининнинг «Кармен-сюита»си бор.

Гастроллар чоғида машҳур саҳна усталари билан бир қаторда Тошкент, Москва, Ленинград хореография билим юртларини яқиндагина битириб чиққан ёш артистларнинг катта группаси ҳам иштирок этади.

Москва.
(ТАСС мухбири).

ИНСТИТУТ УЧУН БИНО

Совет ҳокимияти йилларида медицинанинг хирургия соҳаси кенг ривож топди, уни тадқиқ этиш борасида бой тажриба тўплади. Бунда ўзбек медик олимларининг ҳам муносиб хиссалари бор.

Тошкентда кўкрак хирургияси институти учун янги бино қурила бошланганлиги қувончли ҳолдир. Илмий муассаса кўп қаватли ҳашаматли бинога жойлашади. Бу ерда даволаш ва шу каби ишлар бўйича илмий-амалий машғулотлар олиб бориш учун ҳамма қулайликлар яратилади.

ҲОВЛИ ТЎЙЛАРИ

Социалистик Чирчиқ шаҳри қиёфаси кун сайин кўркамлашиб ва гўзаллашиб бормоқда. Унинг бағрида кўплаб маданий-маиший муассасалар ва уй-жойлар қурилмоқда. Бу соҳадаги ишлар ҳажми йилдан-йилга кенгаётир.

Шу йилнинг биринчи ярмида шаҳар бинокорлари ва монтажчилари 13 минг 491 квадрат метр уй-жойларни фойдаланишга топширдилар. Бу билан давлат планини салкам 130 процент қилиб адо этишди. Бинокорлар қўлидан чиққан бу уйларда юзлаб шаҳарлик оилалар ҳовли тўйлари ўтказишди.

Қурувчилар йилнинг иккинчи ярмида 30 минг квадрат метрдан ортиқ сатҳли уй-жойларни фойдаланишга топшириш учун қизғин кураш олиб бормоқдалар. Бу хайрли ишда уларнинг янги-янги муваффақиятларга эришувлари шаксиз шубҳасиздир, чунки шу кунлардаги ғайрат-шижоатга тўла меҳнатлари шундан далолат бериб турибди.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

КАПИТАННИНГ МАҲОРАТИ

Олий лига командалари мусобақасининг 20-тур ўйинлари кутилмаган натижалар келтирди десак бўлади. Аввало турнирда карвонбошилик қилиб келаётган арман футболчиларини олиб кўрайлик. «Арарат», айтиш мумкинки, иккинчи давра учрашувларини бўш бошлади. Команда турнирда сўнгги ўринларда бораётган Львовнинг «Карпати» футболчиларидан йирик 0:3 ҳисобида мағлубиятга учради. Куни кеча эса пешқадам коллектив яна икки очко йўқотди. Ростов армиячилари билан бўлган ўйин 4:5 ҳисобида бой берилди, (асосий вақтда ҳисоб 2:2 эди).

Мамлакат чемпионлари ҳам мавсумда нотекис ўйин кўрсатишмоқда. «Заря» чемпионатни кетма-кет мағлубиятга учраш билан бошлаб, мусобақа давомида ўзини ўнглаб олди ҳамда жадвалда кучли ўнликка кирди. Аммо ворошиловградликлар пойтахт динамочилари билан ўз майдонларида ўтказган учрашувда ўз ишқибозлари ишончини оқлашолмай, икки очко йўқотишди. Ҳисоб 0:1.

«Пахтакор»га келганда шуни айтиш мумкинки, севимли командамиз иккинчи давра ўйинларини муваффақиятсиз бошлаган бўлишса-да, (тўрт ўйинда тўрт мағлубият) Днепропетровскнинг «Днепр» командаси билан ўтказган учрашувлари стадионга тушган ўн минглаб футбол ишқибозларини қувонтирди, уларда яна умид учқунлари пайдо қилди.

Учрашув томонларнинг шиддатли ҳужумлари билан бошланди. Айниқса, меҳмонларнинг дастлаб ўн минут ичидаги ҳужумлари кескин ва ҳавфли бўлди. Гринконинг штраф майдончасидан туриб тепган тўпи дарвоза тўсинига тегиб қайтди.

15 МИНУТ. Майдонда ўйин бирмунча тенглашди. Энди майдон эгалари тез-тез Колтун дарвозасига хавф солабошладилар. Иванов—Абдураимов комбинацияси дарвозабоннинг тўпни маҳорат билан бурчакка чиқариб юбориши билан якунланди. Ярим ҳимоячиларимиз активлашдилар.

23 МИНУТ. Ан тўпни майдон марказида эгаллаб олдинга ташланди. Ан—Басов—Корченов комбинацияси сўнгги ўйинчининг рақиб дарвозасини ишғол қилиши билан якунланди. Меҳмонлар саросимага тушмай, бирин-кетин Покатилов дарвозасига ҳужум қилабошладилар.

29 МИНУТ. Романюк чап қанотда икки ҳимоячимизни ортда қолдиради. Ҳатто Голиков ҳам унинг олдида ожизлик қилади. Шиддат билан тепилган тўп гол билан тугади. Ҳисоб 1:1.

35 МИНУТ. Ёш командадошларига ибрат кўрсатаётган команда капитани чап қанотдан штраф майдонига ёриб кириб, зарб беради. Колтун тўпни майдон ортига чиқариб юборади. Абдураимовнинг чиройли тепган бурчак тўпи тўғри дарвоза тўрига тушади.

41 МИНУТ. Қанот ҳужумчи Хадзипанакис, ҳужумчи Федоровлар актив ҳаракат қилабошлайдилар. Яна судья Липатов бурчакка ишора қилади. Моҳирона тепилган тўпни Хадзипанакис Колтун дарвозасига йўллайди.

47 МИНУТ. Юқоридаги вазият айнан такрорланади. Абдураимов тўпни штраф майдончасига йўллайди. «Днепр» ҳимоячилари шошиб қолиб, тўпни янги майдонга тўшган, Юрий Белов оёғига йўналтиришади.

Гарчи учрашув давомида пахтакорчилар ҳисобни оширишлари мумкин бўлса-да, 4:1 ҳисоби ўйин охиригача ўзгармади. «Пахтакор» муҳим икки очкога эга бўлиб, жадвалда бир поғона юқорилашди.

Қолган учрашувлар эса қуйидаги натижаларда тугади. «Торпедо» (Москва) — «Динамо» (Киев) 0:2, «Заря» — «Динамо» (Москва) 0:1, «Қайрат» — «Карпати» 2:1, 11 метрлик жарима тўпи тепилиши натижасида «Зенит» — «Спартак» 4:5, СКА—«Арарат» 5:4, «Динамо» (Тбилиси) — «Шахтёр» 6:5, «Динамо» (Минск)—ЦСКА 6:4 ҳисобида якунланди.

Командаларнинг жадвалдаги ўрни

Командалар	Ю	Т	О
«Арарат»	11	35—18	24
«Динамо» К.	10	20—15	23
«Динамо» М.	9	29—19	22
ЦСКА	8	25—24	21
«Динамо» Т.	7	21—18	19
«Днепр»	7	25—27	19
«Шахтёр»	8	18—20	19
«Қайрат»	7	19—26	19
«Заря»	9	24—16	18
«Спартак»	8	24—22	18
«Торпедо»	8	21—23	16
«Зенит»	5	21—20	13
«Пахтакор»	5	25—30	11
«Карпати»	4	21—37	11
«Динамо» Мн.	4	13—22	10
СКА	2	12—26	9

«Пахтакор» навбатдаги учрашувни 18 августда Львовнинг «Карпати» командаси билан ўтказади.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 10.25— ТОШКЕНТ. 10.30 — Мультфильм. 10.40 — Концерт. 11.10 — **Константин Заслонов** (бадиий фильм). 12.30 — МОСКВА. 18.30 — ТОШКЕНТ. 18.35 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. 19.15 — Ахборот. 19.30 — Халқаро панорама (Москва). 20.00 — Ёзувчи ва замон. 20.30 — Совет Тинчлик программаси амалда. 20.45 — Ахборот. 21.00 — Концерт. 22.00— «ВАҚТ». 22.30 — Қишлоқ хўжалик билимлари телевизион халқ университети. 23.00 — **Россия Федерацияси** (телефильм). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 18.30 — МОСКВА. Концерт. 19.30 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. (Тошкент). 20.00 — Ёзувчи минбари. 20.15 — Телефильм. 21.30 — Рус романси. 22.00 — Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларининг Олмаотада бўладиган V конференцияси олдидан (Тошкент). 20.30—Ўтмиш кино ленталари. 23.30 — Спорт кундалиги. УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — Ҳужжатли фильм. 19.45 — Балет кечаси. 20.25 — Илмий-оммабоп фильм. 21.05 — Концерт. 21.35 — Телеспектакль.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 14/VIII да **Тарих тилга кирди**, 15/VIII да **Олтин девор.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Бахтли кема командири — «ЎЗБЕКИСТОН», «МОСКВА (кундуз ва кечқурун). «СПУТНИК» (20.00, 21.00).

Жодугар — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (19.00). «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Гул ва тош — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Беҳуда шов-шув — «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

МАРКАЗИЙ «ЮБИЛЕЙ» СПОРТ ЗАЛИДА
20 АВГУСТГАЧА
ТЕАТРЛАШТИРИЛГАН
ЭСТРАДА ТОМОШАЛАРИ
(2 бўлим)

Қатнашадилар: Бутуниттифоқ конкурс лауреатлари — «ҚИЗЛАР» вокал чолғу ансамбли, «РУС НАҚШЛАРИ» халқ чолғу эстрада ансамбли ва бошқа ижрочилар.

Томошалар кеч соат 7 да (12 ва 19 августда кундуз соат 1 ва 7 да) **бошланади.**

КОЛЛЕКТИВ БУЛИБ КУРИШ УЧУН ЗАЯВКАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Билетлар сотилмоқда.

А. С. ПУШКИН НОМЛИ МАДАНИЯТ ВА ИСТИРОҲАТ БОҒИДА МАРҒИЛОН ШАҲАР НУРХОН НОМИДАГИ ХАЛҚ ТЕАТРИ
ГАСТРОЛЛАРИ
15 августда
КАТТА КОНЦЕРТ
14, 16 августда
ФАРҒОНА ТОНГ ОТГУНЧА
(3 парда, 9 кўринишли музикали драма)
Кеч соат 8 ярмида бошланади.

Тошкент шаҳар 63-ўрта ҳунар-техника билим юртининг

«ШАРҚ» МЕБЕЛЬ ФИРМАСИ БАЗАСИДАГИ ФИЛИАЛИ

1973—74 ўқув йили учун мебелчи-дурадгор, станокчи-дурадгор, пардозловчи-дурадгор мутахассисликлари бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

8—10 синф ҳажмида маълумотли 15—17 ёшдаги йигит ва қизлар қабул қилинади.

Ўқиш муддати — бир ва икки йил.

Ўқиш даври узлуксиз иш стажига қўшилади.

Ўқувчилар кунига уч маҳал иссиқ овқат ва кийим билан таъминланадилар.

МАШҒУЛОТЛАР — 1 СЕНТЯБРДАН БОШЛАНАДИ.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, «Магазин-Мавзук» кўчаси, 254-уй (10, 14, 43, 56, 67-автобуслар, 7, 10-троллейбуснинг «Трактор-йиғув заводи» бекати).

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Индекс 64633.
Р—03593.